

Fremtidens sjømatnæring: Megaprojekt på Rødøy

SIDE 12-13

DIREKTØREN HAR ORDET: 2025 – et viktig og spennende skatteår!	4
Tiltaksplan for å styrke sjømatindustrien	8
Fremtidens sjømatnæring: Megaprojekt på Rødøy	12
Når fotavtrykket til norsk laks går ned, blir resten av verden mer bærekraftig også	14
Ilag er vi sterke	18
Regjeringens forslag til miljøfleksibilitet: Et steg i riktig retning – utrolig langt igjen før vi er i mål	20
NY I NÆRINGA: Mona Jakobsen	23
Forventninger til havbruksmeldingen	24
Norsk torsk i stormens øye – nå må hele næringen stå sammen	26
Mer enn middag – nye muligheter i klippfisk og tørrfisk	28
Endelig kom dyrevelferdsmeldingen	30
2024 ble tidenes beste år for norsk sjømateksport	32
TRYGG FORVALTNING: Fem myter om generasjonsskifte	34
Bifangst – En undervurdert ressurs?	36
ADVOKATENS HJØRNE: Miljøfleks 2025 – hvordan regulere for å få til bærekraftig vekst?	38
Arbeidsgruppe for	40
RETT FRA ROGNA: Mens vi venter på stabile og gode rammebetingelser for norsk havbruksnæring	42
Seafood Expo Global – Barcelona 2025	45
Emely Nordvik utforsker karrieremuligheter i sjømatnæringen hos Lerøy Midt	48
KJØKKENBENKEN: Fiskesuppe	51
Helgenomsekvensering av Listeria: Nye muligheter for matindustrien	52
FIASNYTT	54

Norsk Sjømat gis ut av Sjømatbedriftene.

Redaktør: Kjetil Hestad, mobil 924 44 460

Ansvarlig redaktør: Robert Eriksson

Redaksjonsråd:

Anette Almås, Geir Martin Lerbukt,
Johann Martin Krüger, Adrian Jørgensen,
Frode Kvamstad og Dan Tore Andersen

Annonsesalg:

Kathrine Schjetne
Telefon 414 32 400

Abonnementspris: kr 1000,- pr. år
Abonnementet løper til det sies opp.

ISSN 0807-1551

Sjømatbedriftene:

Telefon 73 84 14 00 | Telefax 73 84 14 01
Adresse: Pb. 639 Sentrum, 7406 Trondheim
Besøksadresse: Dronningens gt. 7
post@sjomatbedriftene.no
www.sjomatbedriftene.no

Administrerende direktør i Sjømatbedriftene:
Robert Eriksson

Forsidefoto: Gigante Salmon sitt anlegg på
Rødøy. © Gigante Salmon

Grafisk design: Britt-Inger Håpnes

Trykk: ETN Grafiske AS
Bladet er trykket på miljøpapir.

Vi må klare oss selv

2025 ligger fortsatt relativt ubeskrevet foran oss, men noen tegn i tiden ser vi. Jeg tenker særlig på at det nå er innsatt en ny president i USA som vi av erfaring vet kan opptre ganske uforutsigbart. Det betyr at vi må være forberedt på et større økonomisk fokus, mer proteksjonisme samt toll- og handelsbarrierer.

Fremover vil det derfor være viktig at både vi og resten av Europa må klare oss selv. Krigen i Ukraina ligger fortsatt som en svart sky over oss alle. Skulle Putin vinne frem vil det være en tragedie særlig for Ukraina, men også en potensiell farlig situasjon for omkringliggende land inkludert oss selv.

Svaret på alt dette er slik jeg ser det, mer samarbeid i Europa, mer forskning og innovasjon.

Nå skal vi ikke starte året med pessimisme, det er tross alt mye som er bra. Fjoråret var jo et rekordår for eksport av norsk sjømat med 175,4 milliarder. Det er fantastiske tall, og det er å håpe at dette også vil fortsette i dette året.

Det jobbes svært godt i havbruksnæringen, og mange er innovative og nyskapende når det gjelder teknologiutvikling. Jeg er noe skuffet over det forslaget som kom fra regjeringen her like før jul som er et forslag om bruk av nedjustert kapasitet på særskilte miljøvilkår. Jeg synes ikke departementet har levert til det vi hadde forventet på dette området, og de mange innspill som vi fra vår side har levert til departementet. Så gjenstår det å se hva resultatet blir etter at saken har vært på høring. Det er lov å håpe.

SJØMATBEDRIFTENE

Sjømatbedriftene, er en landsdekkende nasjonal og politisk uavhengig arbeidsgiver- og næringsorganisasjon for fiskeri- og havbruksnæringen. Vi representerer alle ledd i næringen – fra produksjon til salg. Vårt formål er å utvikle sjømatnæringen på en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig måte.

Alle bedrifter som produserer eller omsetter fisk og sjømat kan bli medlemmer i Sjømatbedriftene. Sjømatbedriftene har i dag medlemsbedrifter innen områdene eksportører, grossister, foredlingsbedrifter, fiskemottak, slakterier, detaljister og oppdrettere. Vi ivaretar medlemsbedriftenes felles interesser av næringspolitisk, økonomisk og faglig art.

Fagbladet Norsk Sjømat er en del av dette arbeidet.

Sjømatbedriftene har et styre av tillitsvalgte og egne fagutvalg.
Administrasjonen sitter i Trondheim.

2025 – ET VIKTIG OG SPENNENDE SKATTEÅR!

Vi er godt i gang med 2025, ett viktig og spennende år for norsk næringsliv og spesielt for norsk sjømatnæring. Viktig for at det er stortingsvalg, og på nytt får vi muligheten til å bestemme hvilke politikere som skal representere oss den kommende valgperioden.

Spennende med tanke å se hvilke partier som til slutt danner regjering, og sist, men ikke minst hvilken næringspolitikk vi kan vente oss de neste fire årene.

TEKST: ROBERT HOLMØY ERIKSSON, ADMINISTRERENDE DIREKTØR I SJØMATBEDRIFTENE

Robert Holmøy Eriksson,
adm. direktør i
Sjømatbedriftene

Partiene er ferdige med nominasjonsprosessen. Kandidatene er valgt, og har allerede begynt å gjøre seg klare. Det er like før den lange valgkampen for alvor er i gang, og i tradisjonens tro vil partienes landsmøter (som avholdes i mars/april) fremstå som blankpolerte utstillingsvinduer. Velgere skal erobres og overbevises om at nettopp deres partis politikk er til det beste for folk og land.

Dagens regjering har måtte tåle mye kritikk for politikken de har ført. De verbale sverdslagene har vært mange og harde, og det med rette. De har lagt seg ut med energinæringen, sjømatnæringen, entreprenørnæringen og bygg- og anleggsnæringen, jeg kunne ha fortsatt og ramse opp. Det er kun to næringer som har hatt nytte av regjeringens politikk: landbruksnæringen og den gigantiske satsningen på batterifabrikker, og selvfølgelig alle enkeltstående bedriftene de har vist stor interesse for, og kastet skattepenger etter i form av lån og tilskudd. Resultatet av det siste er at Innovasjon Norge opplever rekordtap ved at mange av bedriftene har gått konkurs, og pengene er gitt i subsidierte lån, da blir det store tap.

Jeg kan ikke huske at det tidligere har vært rettet en så samlet og hard kritikk mot en regjeringens næringslivspolitik, og hvor så mange bedrifter og bransjer har uttalt direkte at de opplever regjeringens politikk som næringsfiendtlig.

I Finansavisen har det nesten daglig vært å lese sterke bekymringsmeldinger fra ulike deler av næringslivet. For å nevne noen, Erik Furuseth – formuesforvalter, uttalte: «*Alarmen bør gå når bare 2 av Nordens 30 største selskaper er norske*» - og hvor han fulgte opp med: «*Vår næringsminister har aldri jobbet i næringslivet og vår finansminister kan ikke finans,*

men er god på subsidier, men rår over en årlig Lotto-gevinst på 4 – 5 000 milliarder». En annen som også har vært tydelig i sine meldinger, og ikke til å misforstå er Pål Ringholm – Investeringsdirektør: «*Har jaget ut 50 prosent av kapitalen til Norges rikeste*».

Det er lett å forstå kritikken, og vi i Sjømatbedriftene har vært fortvilte, oppgitte og sinte over den politikken som har vært ført. I løpet av perioden har vi blitt tyngt ned med enorme skatte- og avgiftsøkninger:

- Ny verdsettelse av oppdrettstillatelser og innføring av formuesskatt for tillatelser gitt før 1998
- Over en dobling av produksjonsavgiften (havbruksnæringen)
- Innføring av grunnrenteskatt for havbruk
- Økt formuesskattesats
- Økt utbytteskattesats
- Stopp i behandling av søknader for landbasert oppdrett
- Kraftige gebyr og avgifter for fiskerinæringen

Er det rart man sitter igjen med en opplevelse av at dagens regjering har hatt som sin viktigste oppgave å bekjempe norsk privat eierskap, verdiskaping og bo-setting langs kysten.

Første amanuensis Glenn Agung Hole ved Universitetet i Sør-Norge har forsøkt, gjennom flere intervjuer og artikler i Finansavisen, å forklare nordmenn skattesjokket fra 2021 til 2023 etter at Jonas Gahr Støre overtok regjeringenskontorene.

Han har blant annet pekt på at kombinasjonen av kutt i verdsettelsesrabatten, økt formuesskattesats og økt utbytteskatt har skapt ett skattesjokk, og at økningen

“Alarmen bør gå når bare 2 av Nordens 30 største selskaper er norske.”

Foto: © Skarzewiak | shutterstock.com

i eierbeskatningen har vært på vanvittige 107 prosent. I følge Agungs Holes beregninger måtte man i 2021 ta ut 171 070 kroner i utbytte for å betjene formuesskatt og utbytteskatt av en aksjeformue på 25 millioner kroner. I 2023 var denne økt til 353 925, mer enn dobbelt så mye.

I 2021 var det 45 prosent verdsettelsesrabatt på aksjer og en formuesskatt på 0,85 prosent. Utbytteskatten var på 31,68. I 2022 ble verdsettelsesrabatten kuttet til 25 prosent, formuesskatten ble økt til 1,1 prosent og utbytteskatten ble økt til 35,2 prosent. Det økte skatte- regningen fra 171 070 til 318 287 kr. I 2023 ble formuesskatten holdt i ro, mens verdsettelsesrabatten ble kuttet til 20 prosent og utbytteskatten 37,84 prosent. Dette bidro til at skatteregningen økte til 353 925 kroner.

I ett av intervjuene i Finansavisen fortalte Glenn Agung Hole at han har gjennomført et forsknings-

prosjekt finansiert av Sparebankstiftelsen, og hvor prosjektets formål er å se nærmere på hvordan man kan skape mer entreprenørskap i Vestfold og Telemark. Tilbakemeldingene han har fra de som deltar i prosjektet er at det er mangel på risikokapital, og at denne har blitt mindre og mindre de seneste årene. Det gjelder både oppstartsselskaper og selskaper i vekstfasen.

Årene med Solberg-regjering

I Erna Solbergs åtte år som regjeringssjef (2013–2021) viser undersøkelsene til Agung Hole at aksjeinvestorer fikk stadig lavere beskatning. Han har tatt utgangspunkt i samme aksjeformue på 25 millioner kroner. I 2013 var det ingen aksjerabatt, formuesskatten var 1,1 prosent og utbytteskatten på 28 prosent. Skatteregningen var på stive 381 944 kroner, 8 prosent mer enn de betaler i dag. Så kom Erna Solberg i regjering, og allerede første år ble formuesskatten kuttet til 1 prosent og utbytteskatten ble kuttet til

“Tilbakemeldingene han har fra de som deltar i prosjektet er at det er mangel på risikokapital, og at denne har blitt mindre og mindre de seneste årene.”

“Forskningsprosjektet til, Glenn Agung Hole, viser gjennomgående at det er nærmest umulig å hente kapital.”

27 prosent. Disse endringene ble gjort etter at hun så vidt rakk justere litt på det opprinnelige budsjettforslaget som ble lagt frem av Jens Stoltenberg.

I det første budsjettet som Solberg-regjeringen la frem på egen hånd ble formuesskatten kuttet til 0,85 prosent, hvilket senket skatteregningen til 291 096 kroner. Bortsett fra 2016 ble eierskatten kuttet år for år til bunnåret 2021, og hvor skatteregningen kom ned på 171 070 kroner. Det er tallene fra 2021 som Agung Hole og mange andre har tatt utgangspunkt i når de har foretatt sine beregninger. Faktum er også at Erna Solberg kuttet aksjeskatten mer enn Jonas Gahr Støre har økt den med.

Forskningsprosjektet, til Glenn Agung Hole, viser gjennomgående at det er nærmest umulig å hente kapital. Kapitalsterke investorer sier også at de har sluttet å investere i Norge, og begge deler handler om de to-tre siste årene, så derfor har han også utgangspunkt i skatteendringene som er gjort i disse to tre årene.

Det at eierbeskatningen har økt med 107 prosent siden 2021, er et resultat av at gjennomgangsmelodien fra de rødgrønne, med tydelig støtte fra SV, har vært: «Nå skal vi ta de rike.» Dette har vært proklamert på inn- og utpust siden de rødgrønne overtok regjeringskontorene.

Året 2025 blir et viktig politisk år. Det blir året hvor næringslivets interesser må settes på dagsorden, og vies oppmerksomhet. AS Norge trenger politikere som vil som er villig til å gjennomføre et næringslivsløft. Sjømatbedriftenes følgende skatteønsker til politikerne:

- Grunnrenteskatten bør fjernes – subsidiært reduseres kraftig og innrettes på en annen måte. Normpriser må avskaffes.
- Formuesskatten bør fjernes, subsidiært fjernes for arbeidende kapital
- Utbytteskatten bør reduseres ned mot 30 prosent, fra dagens 37,84 prosent

MYHRVOLD
INDUSTRI
MYHRVOLD-GRUPPEN

NOWICKI

**Nowicki produserer
høykvalitetsmaskiner
for behandling
av kjøtt og fisk
i matindustrien**

Prisgunstige hurtighakker, 60–750 liter – med eller uten vakuum

MYHRVOLD-GRUPPEN
FOOD EQUIPMENT SINCE 1909

T. MYHRVOLD AS | FRYSJAVEIEN 33
0884 OSLO | TLF. 22 70 10 00
E-POST: POST@MYHRVOLD.NO
WWW.MYHRVOLDGRUPPEN.NO

Økt kvalitet på torsk

Nofima har lansert «Håndbok for levendefangst og levendelagring av fisk – bedre kvalitet og velferd».

Dette er en moderne, digital nettside med innhold som kan bidra til økt velferd, økt kvalitet og dermed også økt overskudd fra villfanget, levendelagret torsk.

Boken handler hovedsakelig om levendelagring av snurrevadfanger torsk.

Her finner du boka.
Last den ned gratis.

Håndboken er laget av:
Nofima, HI, Sintef og Cod Cluster

Sjurður Joensen

Heidi Nilsen

Stein Harris Olsen

Ragnhild Aven Svalheim

Silje Kristoffersen

Torbjørn Tobiassen

Gustav Martinsen

Margrethe Esaiassen

TILTAKSPLAN

for å styrke sjømatindustrien

Ambisjonene om økt bearbeiding og flere helårige arbeidsplasser i sjømatindustrien er godt etablert, og det er bred politisk enighet om å utnytte potensialet i de havbaserte næringene. Sjømatbedriftene har utarbeidet en tiltaksplan for å få dette til.

TEKST: GEIR MARTIN LERBUKT, FAGLIG LEDER FANGST OG INDUSTRI, SJØMATBEDRIFTENE

Norge som sjømatnasjon har et stort potensial i å utnytte de marine ressursene vi rår over. Politisk vilje og evne vil kunne skape hundrevis av nye arbeidsplasser langs kysten, mange av disse i kommuner som i dag anses som næringssvake.

Svingende og marginal lønnsomhet er et definerende utviklingstrekk for sjømatindustrien, men lønnsomheten varierer mellom ulike sektorer. Sysselsettingen i sjømatindustrien har fått et større innslag av utenlandske arbeidere og sesongarbeidere. Eierskapsstrukturene har endret seg, blant annet er det i dag flere sjømatindustribedrifter som er integrert med fiskeri- og havbruksselskaper, og stadig flere fiskere har etablert virksomheter på land.

Det har heller ikke manglet på utredninger og rapporter om sjømatindustriens utfordringer og muligheter i senere år. Til tross for mange og grundige rapporter, er det likevel få anbefalinger som har blitt fulgt opp. En må evne å se rammebetingelsene for villfisk samlet mellom flåte og industri.

Fiske og fangst etter ville bestander preges av naturlige svingninger og fiskens vandringsmønster. Best mulig utnyttelse av de marine ressursene innebærer å høste på tider av året hvor tilgjengeligheten er størst, og kvaliteten høyest. Sjømatindustriens tilgang på råstoff styres i stor grad av fangstmønsteret til fiskeflåten, som igjen påvirkes av naturlige forhold, kvotesystemet og andre reguleringer.

Sjømatbedriftenes overordnede syn

Sjømatbedriftene viser til at sjømatnæringen er landets største og viktigste matvareproduserende næring, også med tanke på å ivareta nasjonens mat-sikkerhet, samt at den spiller en vesentlig rolle i forhold til å ivareta landets totalberedskap.

Sjømatbedriftene mener at en riktig politisk innretning vil bidra til økt bearbeiding i Norge. Dette vil igjen dreie debatten bort i fra permitteringsregler, arbeidsledighetstrygd, støtteordninger og symbolpolitikk, til å skape robuste lokalsamfunn som står på egne ben.

Manglende lønnsomhet i industriledet over mange år har skapt sesongarbeidsplasser, og sesongarbeid er det ingen som kan leve av i dag. Resultatet medfører at fiskeindustrien blir et vedvarende lavstatusyrke med stort innslag av sesongbasert arbeidskraft av utenlandsk opprinnelse.

Ambisjonene om økt bearbeiding og flere helårige arbeidsplasser i sjømatindustrien er godt etablert, og det er bred politisk enighet om å utnytte potensialet i de havbaserte næringene. Men festtalene omsettes ikke til realpolitikk. Det har vært utgitt en rekke meldinger, rapporter og utredninger som omhandler sjømatindustriens rammevilkår det siste 10-året. Stort sett ingen av forslagene er fulgt opp, og sittende regjering har heller ikke levert i henhold til sin egen regjeringsplattform. Det i seg selv er oppsiktsvekkende. Kvotemeldingen, som ble lansert våren 2024, har heller ikke fulgt opp det som er skrevet i Hurdalsplattformen.

Vekstpotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen, målt både i verdiskaping og arbeidsplasser, ligger åpenbart i høyere bearbeidingsgrad. Og det er faktisk utelukkende et politisk spørsmål!

2024 ble tidenes beste år

Norges sjømatråd oppsummerte tidlig i januar at 2024 ble tidenes beste år. Sammen med administrerende direktør i Norges sjømatråd, Christian Chrøner, uttaler fiskeri- og havminister Marianne

“Svingende og marginal lønnsomhet er et definerende utviklingstrekk for sjømatindustrien, men lønnsomheten varierer mellom ulike sektorer.”

Foto: © Josefin Linder | Norges Sjømatråd

Sivertsen Næss (Ap), at vi på nytt har lagt bak oss et rekordår.

Erik Jenssen, journalist i Kyst og Fjord, har et godt poeng når han uttaler at dette ser rart ut, og at konsekvensen er todelt:

- Folk som vet hva som faktisk skjer i næringa kjenner seg ikke igjen i overskriftene, og mister tillit til kommunikasjonen.
- Folk som ikke kjenner næringa forstår ikke hvordan det er mulig å sette rekorder på løpende bånd i ei næring som i andre sammenhenger beskrives som kriserammet.

- Dette blir et problem når politikken skal diskuteres. Fiskeripolitikken utformes i et landskap som er komplisert nok, uten enda flere avsporinger i kampen om sannheten. Ikke bare handler den sannhetsskampen

om tonn, kroner og valutakurser. Den handler også om forståelsen av det kompliserte urverket norsk sjømatnæring faktisk er. For eksempel at høy pris til ett ledd i næringa ikke nødvendigvis er godt nytt for det neste. Høye råvarepriser gjør det som kjent ikke lettere å oppnå målsettingen om at mer norsk sjømat skal foredles og skape jobber i Norge, skriver Jenssen i Kyst og Fjord.

Prinsipielle avklaringer

Sjømatbedriftene viser til at tiltaksplanen tar utgangspunkt i en overordnet prinsipiell tilnærming, og med en hovedtilnærming for å fremme lønnsomhet i næringen. For at dette skal kunne la seg gjøre er man avhengig av at flere politikkområder henger sammen. I den sammenheng kan det vises til f.eks.:

- En politikk som fremmer en helhetlig, effektiv forvaltning, og som fremstår lite byråkratisk. (I dag opplever næringen stor fragmentering, og hvor

“Fiskeripolitikken utformes i et landskap som er komplisert nok, uten enda flere avsporinger i kampen om sannheten.”

“Tiltaksplanen består av ulike satsingsområder og forslag til en rekke enkelttiltak framfor overordnede visjoner som vanskelig kan transformeres i realpolitikk.”

man må forholde seg til en rekke ulike forvaltningsnivå og sektorlovgivninger, og hvor mange fremstår med motstridende interesser).

- En eksport- og handelspolitikk som evner å ha en helhetlig strategisk tilnærming, og som kan bidra til reduserte tollsatser for bearbeidede produkter.
- En skatte- og avgiftspolitik som stimulerer til å ivareta norsk eierskap, innovasjon, investeringer, og utvikling.
- En arbeidslivspolitik som er tilpasset sjømatnæringens sesongpreg.
- En energipolitikk som sørger for at nok strøm blir tilgjengelig, og bidrar til en raskere linjeoverføring med tilstrekkelig kapasitet til kystsamfunnene hvor næringen er etablert.
- Økt satsing på næringsrelatert forskning. Dette innebærer også økt forskning på endringer i havet og biologi.

- En samferdselspolitikk som evner å se sjømatnæringens transportbehov.

Tiltaksplanen består av ulike satsingsområder og forslag til en rekke enkelttiltak framfor overordnede visjoner som vanskelig kan transformeres i realpolitikk.

Sjømatbedriftene overleverte 1. november 2024 sine forslag til tiltak for å styrke sjømatindustrien. Tiltakene er overlevert Nærings- og fiskeridepartementet.

- Fiskeri og havministeren har fått oversendt vår tiltaksplan. Nå forventer vi at det tas tak for å bedre rammebetingelsene for sjømatindustrien. Det har vært nok rapporter og utredninger, nå kreves det handling, sier Robert H. Eriksson, administrerende direktør i Sjømatbedriftene.

Tiltaksplanen med tilhørende forslag kan du laste ned her: www.sjomatbedriftene.no

Fiskepumpekuplinger og tilbehør

- Fiskepumpekuplinger er raske og enkel og installere
- Materialet er i aluminium
- Finnes i størrelse fra 10" – 20" tilgjengelig fra lager
- Våre kuplinger er ombyttbare med andre kjente merker i markedet

TESS har slanger til alle formål, drift- og vedlikeholdsprodukter, bekledning, hansker og sko. Alt velegnet for fire årstider ved sjøen.

Tlf. 32 84 40 00
Industrigata 8 - 3414 Lierstranda
E-post: havbruk@tess.no
www.tess.no

TESS
TEKNISK FAGHANDEL

Vi har det du trenger til vannovervåking,
kvalitetskontroll og hygienekontroll

LISTERIA | BAKTERIER
Enkle bakterietester.
Analyse-kit, medier og
PCR-system for kontroll
av bakterier og mikro-
organismer i produkter,
mat og miljøprøver.

HYGIENEKONTROLL
ATP-målere, bakterietester
og hygienekontroll utstyr,
UV-lys, svabere, kluter,
poser, pipetter, rør, beger
og hansker m.m.

ENSILASJE KONTROLL
pH, fettkvalitet (FFA/ frie
fettsyrer, p-anisidin m.m.)
tørrestoff, tykkelse (Viskosi-
tet), antioksidanter
+ Målere for Salt, redox,
turbiditet m.m.

VANNKVALITET & ALGER
Målere & kontrollsystem
+ Sensorer for alle viktige
parameter (DO, CO₂, pH,
ORP, salinitet, turbiditet,
temp. m.m.) + alge detek-
sjon og klassifisering.

LABOLYTIC AS
info@labolytic.no | tlf. 47 77 77 60
labolytic.no

DETTE ER NOE AV DET VI KAN LEVERE TIL
SMÅ OG STORE PRODUSENTER

PAKKEMASKINER
RØKE-/ KOKESKAP
VASKEMASKINER
ISMASKINER
BANDSAGER

KVERNER
BLANDEKVERNER
HURTIGHAKKERE
BLANDERE

TERNINGKUTTERE
GASSMÅLERE
GASSMIKSERE
FILETERINGSMASKINER
FLEKKEMASKINER

Fra dette omfattende programmet kan vi
levere utstyr tilpasset små og store
produsenter til riktig pris.

6260 SKODJE
Tel: + 47 70 24 45 00
adm@nordicsupply.no
www.nordicsupply.no

FIAS

Ditt eget innkjøpsselskap

Din bedrift får også
utbetalt lojalitetsbonus

LITT DITT

+47 73 84 14 00 | post@fiasinnkjop.no | www.fiasinnkjop.no

Fremtidens sjømatnæring: MEGAPROSJEKT PÅ RØDØY

Til tross for Norges ledende rolle innen global matproduksjon, står veksten i fare for å stagnere. I tiden fremover ønsker Norsk Sjømat å belyse nybrottsarbeid i sjømatnæringen, og i denne runden har vi tatt en prat med daglig leder i Gigante Salmon, Kjell Lorentsen, om hva som må til for å lykkes med matfiskproduksjon på land. Kjell har drevet med oppdrett av laks siden 1988, og tar nå produksjonen på land. Gigante Salmon har ambisjoner om storskala havbruksindustri på land, og har allerede fisk i den første lokaliteten. Lorentsen forteller om store ringvirkninger som følge av satsingen.

TEKST: JOHANN MARTIN KRÜGER, SJØMATBEDRIFTENE. **FOTO:** GIGANTE SALMON

- Vi har drevet oppdrett i Nordland i mange år. Vi, som alle andre opplever utfordringer i produksjonen, spesielt med lus, og nå perlesnormanet. Vi ønsket å starte produksjon av matfisk på land, for å nettopp drive mer bærekraftig, samtidig som vi evner å øke produksjonen av laks for et økende marked.

Lokaliteten på Rødøy benytter gjennomstrømnings-teknologi, som gjør at anlegget er svært energieffektivt, og tillatelsen har en MTB på 13.731 tonn. Første smoltutsett i januar 2024, gikk ikke helt som ventet, men Lorentsen forteller at iherdige og kompetente folk har sikret at anlegget nå fungerer som de har tenkt.

- Vi ser nå at anlegget fungerer som tiltenkt. Vi er fornøyd med tilveksten, og forventer slakting i andre kvartal 2025. I løpet av de neste tre årene bygger vi opp produksjonen til full utnyttelse, forteller Lorentsen.

Bygging av det store anlegget på Rødøy startet i 2022. Når anlegget er helt ferdig vil det bestå av tre store betongstøpte basseng hvor fisken står primært i lengderetning. Lorentsen forteller oss at det har vært svært mange mennesker involvert i byggingen og driften av anlegget.

- Til byggingen brukte vi kompetanse fra byggebran-

“Når anlegget er helt ferdig vil det bestå av tre store betongstøpte basseng hvor fisken står primært i lengderetning.”

sjen. I snart tre år har vi hatt 200-250 samlede årsverk i sving. Men i den operative driften har vi kompetanse fra ordinær oppdrett, sier han.

På sensommeren 2024 sendte regjeringen ut på høring, sitt forslag på funksjonskrav for landbasert oppdrett. Etter flere år med venting, og stopp i behandlingen av nye landbaserte tillatelser, var næringen tydelig skuffet. Det eneste konkretet kravet som regjeringen foreslo, var at alle landbaserte oppdrettsanlegg må desinfisere inntaksvannet. Kjell er leder for Sjømatbedriftenes bransjeutvalg for landbaserte oppdrettere, og behandlet Sjømatbedriftens høringssvar. I høringssvaret ble det stilt spørsmål om forslaget egentlig var teknologinøytralt, slik regjeringen selv mente at det var.

- I generelle termer benytter et gjennomstrømningsanlegg mange millioner liter vann i minuttet. Desinfeksjon ved bruk av UV-bestråling av slike mengder

vann vil innebære en ytterligere investering ved bygging av gjennomstrømningsanlegg som i praksis vil gjøre denne teknologien økonomisk uinteressant. Foruten de økonomiske hensynene vil desinfeksjon av inntaksvann ved bruk av UV-bestråling i et gjennomstrømningsanlegg være svært energikrevende, skrev Sjømatbedriftene i sitt høringssvar til regjeringen.

Kjell sukker når vi spør om politiske og regulatoriske hinder ved etablering av landbaserte oppdrettsanlegg.

- Den største hemskoen for etablering av oppdrett, uansett om det er på land eller i sjø er lang saksbehandlingstid, spesielt opplever vi dette hos Statsforvalteren i Nordland. Store investeringer settes på vent, ikke bare på Rødøy, men i hele fylket på grunn av den alt for lange saksbehandlingstiden, forteller Lorentsen.

Kjell Lorentsen, daglig leder i Gigante Salmon.

“Den største hemskoen for etablering av oppdrett, uansett om det er på land eller i sjø er lang saksbehandlingstid.”

NÅR FOTAVTRYKKET TIL NORSK LAKS GÅR NED, *blir resten av verden mer bærekraftig også*

Ja, vi er et lite land. Men vi produserer halvparten av verdens laks og er den globale ledestjernen for bærekraft i akvakultur, sier Skretting Norge-sjef Håvard Walde.

TEKST OG FOTO: SKRETTING

Håvard Walde,
administrerende direktør,
Skretting Norge

Fiskevelferden i norske laksemerder ble i 2024 gjenstand for negativ oppmerksomhet i flere riksmidier. Flere store saker fra allmennkringkasteren NRK og Dagens Næringsliv førte til at omdømmet sank som en stein. Ifølge Kantar TNS nådde havbruksnæringens omdømme i fjor et foreløpig bunnivå.

– Etter et år med rettmessig fokus på fiskevelferd kan det være lett å glemme at havbruksnæringen fortsatt er en klimavinner i Norge og verden, og at vi er med på å endre verdikjeder langt utover Norges grenser i riktig retning, sier Håvard Walde, administrerende direktør i Skretting Norge.

Fôr klimavinner tredje år på rad

For tredje år på rad ble den norske divisjonen av den globale fiskefôrprodusenten Skretting utnevnt av PwC som klimavinner i 2024. Den årlige klimaindeksen rangerer landets 100 største selskaper basert på klimamål, -rapportering og -resultater. 18 av de 100 selskapene innfridde kravene for klimavinnerstatus i fjor. Skretting Norge er ett av tre selskaper som har oppnådd statusen tre år på rad, og etter å ha redusert klimafotavtrykket med 48 prosent per kilo produsert fôr siden 2018.

Walde er tydelig på at klimasuksessen til Skretting

Norge skyldes et langvarig og tett samarbeid med kunder og leverandører.

– Vi er heldige fordi vi har kunder som har høye forventninger til oss og som utfordrer oss på å ta nye steg i klimaarbeidet. Havbrukerne har alltid vært opptatt av bærekraft gjennom å fokusere på effektiv ressursutnyttelse, men nå er kravene de setter til oss knyttet til å få til ytterligere reduksjoner i fotavtrykk enda høyere. Dette krever mer langsiktig samarbeid, sier Walde.

Leverandørkrav som virker

Med påtrykk fra flere av sine kunder har Skretting fått råvareleverandører til å måle egne utslipp og iverksette planer for kraftige kutt. Det er viktig, fordi mer enn 90 prosent av klimautslippene fra laksefôr kommer fra råvarene som pelleten er laget av.

– For å være relevante for Skretting og norsk havbruk må råvareleverandørene bevise at de hjelper oss til å levere på Parismålet om 1,5° celsius. Dette virker. Leverandørene som henger etter, gjør det de kan for å komme inn i manesjen igjen, sier Walde.

I tillegg til de høye klimaforventningene som norsk havbruksnæring stiller til råvareleverandørene, har Skretting de siste årene iverksatt omfattende tiltak for å sikre gode arbeidsforhold i leverandørkjeden.

– Skal vi ha troverdighet på bærekraft, må vi også sikre at leverandørene oppfyller grunnleggende

krav til anstendige arbeidsforhold, sier Job van Mil, leverandøransvarlig for bærekraft i Skretting.

Ifølge van Mil har Skretting Norge gått gjennom og kontrollert 75 prosent av den totale innkjøpsverdien. Selskapet har prioritert gjennomganger av leverandører i risikoområder kartlagt av Aquaculture Stewardship Council (ASC). Selve kontrollene, evalueringene og påfølgende oppfølginger utføres av EcoVadis. Den uavhengige organisasjonen har tatt i bruk kunstig intelligens i sin verdensomfattende overvåking, som omfatter over 10.000 nyhetskilder og nettsider.

– Om det dukker opp alvorlige ting, for eksempel slaverilignende tilstander, iverksetter EcoVadis undersøkelser som kan føre til at leverandørscoren trekkes ned. Gode nyheter kan bedre scoren, og Skretting varsles om eventuelle endringer, forklarer van Mil.

Ønsker at alle blir klimavinnere

Leif Kjetil Skjæveland, bærekraftsansvarlig i Skretting, er fornøyd med at selskapet opprettholder posisjonen som klimavinner i 2024. Samtidig er han glad for andelen klimavinnere blant landets største selskaper øker.

– Vi skulle ønske at alle var klimavinnere. Det er det som må til, sier Skjæveland.

Mens 70 prosent av fotavtrykket til den norske

Job van Mil,
leverandøransvarlig for
bærekraft i Skretting

Leif Kjetil Skjæveland,
bærekraftsansvarlig i
Skretting

Målrettet arbeid med råvareprodusenter og -leverandører er mye av grunnen til at fotavtrykket til føret er 48 prosent lavere enn 2018.

I løpet av en tiårsperiode kuttet Skrettings tre fabrikker i Norge det totale energiforbruket tilsvarende en hel fabrikk.

“Vi inngår nå nye og langsiktige partnerskapsavtaler som skal gjøre oss i stand til å redusere fotavtrykket ytterligere.”

laksen kommer fra føret, kommer 90 prosent av førets fotavtrykk fra råvarene. Skretting Norges klimafotavtrykk var i 2023 på 1,69 CO₂e per kilo produsert fiskefôr. Det er 48 prosent lavere enn i basisåret 2018 som Skretting Norge måler sine klimaresultater mot. Mesteparten av fôrprodusentens halverte klimafotavtrykk er det råvareprodusentene og -leverandørene som har stått bak.

– Vi har gjennom flere år jobbet målrettet med råvareleverandører og -produsenter. Det er et kontinuerlig arbeid vi fortsetter med uforminsket styrke. Vi inngår nå nye og langsiktige partnerskapsavtaler som skal gjøre oss i stand til å redusere fotavtrykket ytterligere, sier Skjæveland.

Bærekraftarbeidet til Skretting Norge blir lagt merke til. I 2024 ble bærekraftansvarlig Skjæveland utpekt av regjeringen til styringsgruppen for et nasjonalt samfunnsoppdrag med mål om at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder innen 2034. Skjæveland representerer også Skretting i Råvareløftet, som i juni i fjor gikk sammen med landbruksnæringens fôrindustri i «Blågrønt fôr-forum».

Skal kutte enda mer

Skretting Norges samlede utslipp gikk i 2023 ned med 3,9 prosent, samtidig som produksjonen økte med 2,2 prosent.

– Produksjonsvekst gjør at vi må kompensere og

kutte enda mer. Derfor er vi ekstra stolte over å beholde posisjonen som klimavinner på tredje året, men neste gang må vi klare enda bedre enn 3,9 prosent, sier Skjæveland.

Selv om hoveddelen av klimainnsatsen rettes mot råvarene, fortsetter Skretting arbeidet med å redusere klimafotavtrykket i egne fabrikker. I løpet av en tiårsperiode kuttet Skrettings tre fabrikker i Norge det totale energiforbruket tilsvarende en hel fabrikk.

– Nå har vi besluttet at all elektrisitet vi bruker, skal komme fra fornybare kilder. Grønn energi er fortsatt dyrere, men er en merkostnad som kommer med våre klimaforpliktelser overfor oss selv og våre kunder, sier Skjæveland.

Leter over hele verden

Samtidig fortsetter Skretting klimaarbeidet gjennom ulike innovasjonssamarbeid, der stadig nye råvarer testes og integreres i fôrproduksjonen.

– Implementering av nye råvarer går kanskje ikke like fort som vi hadde ønsket, men vi kommer til å klare det, sier Gunvor Baardsen, leder for kvalitet og ingredienser i forskningsselskapet Skretting Aquaculture Innovation (Skretting AI).

Baardsen og hennes kollegaer jobber tett med innkjøpere i hele det globale Skretting-konsernet og følger opp informasjon om nye og potensielt spennende råvarer i hele verden. Algeolje, insektmel

og raudåte er blant de nye råvarene som Skretting allerede har startet innfasingen av. I tillegg har Skretting mye dokumentasjon på biprodukter fra slakteindustrien som kylling- og fjørmel, råvarer Skretting bruker i andre land og ønsker å ta i bruk også i Norge. Gunvor Baardsen tror sopp, bakterier og mikroalger kan gi havbruksnæringen nye og etterlengtede volumråvarer.

– Ja, framover kan mer av fôrproteinene bli produsert i bioreaktorer som verken krever store arealer eller store mengder ferskvann. Bakterier, sopp og mikroalger kan vokse på ulike vekstmedia. Dette kan være CO₂ eller metangass, sukker utvunnet fra trevirke eller sidestrømmer som i dag gjerne anses som avfall. I mange tilfeller forventer vi at dette skal bidra til et redusert fotavtrykk av råvarene, sier Baardsen.

Nye råvarer haster

Ifølge bærekraftansvarlig Leif Kjetil Skjæveland haster det med å finne fullgode erstatninger til mange av dagens fôrråvarer. Bare akvakultur kan sikre nok mat til en voksende verdensbefolkning. Samtidig er tålegrensen for høsting av flere tradisjonelle fôrråvarer nådd, ikke minst innenfor fiske-

riene. Blant annet har overfiske ført til at den viktige fôr fisken kolmule har mistet en av sine miljøsertifiseringer.

Nye råvarer testes og integreres stadig i fôrproduksjon. Her fra Skretting sin forskningsstasjon i Chile.

– Med mindre tilgang på sertifisert villfisk, stiger prisene. Dette vil treffe all oppdrettsfisk, også miljømerket ASC (Aquaculture Stewardship Council). Om vi begynte å kjøpe usertifisert villfisk, ville ASC-merkingen stå i fare for våre kunder, men det kommer vi ikke til å gjøre, sier Skjæveland.

Mer enn 90 prosent av klimautslippene fra laksefôr kommer fra råvarene, og derfor er leverandørkrav og samarbeid avgjørende for å kunne levere på Parismålet om 1,5° celsius.

Foto: © Josefin Linder | Norges Sjømatråd

ILAG ER VI STERKE

Et gammelt norsk ordtak sier at når krybben er tom, bites hestene. Sjelden har det vært mer uro blant aktørene langs kysten.

TEKST: MAIKEN JOHNSEN, SAMFUNNSKONTAKT COD CLUSTER

“Kysten har en enorm betydning for det norske samfunnet og den norske økonomien.”

Det er brudd og krangel i Fiskarlagene. Det kan virke som at det er et folkeopprør mot oppdrett. Det er fortvilelse og mismot i fiskeindustrien.

Infrastrukturtilbud blir til dels kraftig redusert, merkelig beskatning av distriktsnæringer er innført, og forståelse på flere fra langt mer sentrale strøk bestemmer hvordan vi langs kysten skal leve og virke.

Dette er inngangen til 2025. Som kan bli et skjenneår for oss alle.

Lokaliseringsdebatt

For kort tid siden fikk jeg referert en samtale om lokaliseringsdebatt der en fra Østlandet takket de nordnorske miljøene for deres interne krangel om lokalisering som kom til å resultere i at etableringen ble sorpå. Dessverre er dette et litt for kjent fenomen.

Kysten har en enorm betydning for det norske samfunnet og den norske økonomien. Men det er ikke i nærheten av nok bevissthet om det i den norske samfunnsdebatten. Heller ikke blant oss som bor her.

Forklaringen på denne manglende bevisstheten er kanskje at kystsamfunnet ikke er én unison sak.

Et av de meste meningsløse ordene som er kommet opp de siste årene er «havnæringene» - et ord som rommer så mye av norsk næringsliv at det etter min mening blir helt latterlig.

Vi har fiskeri, fiskeindustri, oppdrett av mange forskjellige arter, olje- og gassutvinning, sjøtransport, alle andre maritime næringer, mineralutvinning, havvind, bølgekraft, osv. osv.

Når vi også har fått en minister som er fiskeri- og havminister, ja, da har hun iallfall nok å skulle ha kunnskap om og å håndtere.

Kriser på kysten

Vi har en gjennomgående god forvaltning av ressurs-er i Norge. Og det skal vi være stolte av. Men nå står landet overfor litt for mange kriser på en gang som også omhandler havet og kysten.

Vi har for lite strøm, vi har en historisk lav kvote på torsk, vi mangler arbeidskraft, stadig flere kommuner havner på robek-listen, og fylkeskommunene har ikke råd til å drive basistjenester som ferje- og hurtig-båttilbud.

I slike situasjoner blir det fort at vi alle blir oss selv nærmest og ikke vil eller klarer se det store bildet.

«Havnæringene» krangler om plassen langs kysten. Fiskerne krangler seg imellom, det er store båter vs. mellomstore vs. små, om hvem som skal få fiske hvor og hvor mye.

«Alle» fiskerne krangler med oppdretterne om hvor det skal være lov å ha lokaliteter. Og i en tid da det også kommer helt nye aktører på banen som ønsker å bruke havet og kysten, krangler «alle» med de nye næringene som f.eks. havvind og mineralutvinning.

Dette kan vi ikke fortsette med. Vi har alle forutsetninger for å bli best i verden på næringene som bruker havet og arealet langs kysten. Om det dreier seg om havvind, torskeoppdrett eller fiskeri. Og med en god porsjon klokskap, tilrettelegging og velvilje er det også plass til de fleste.

Samspillet mellom de private næringslivsutviklerne, myndigheter og forvaltning må være til stede. Vi må møtes, og vi må snakke sammen i stedet for dagens skyttergravstrategi. Den er det ingen som er tjent med.

Vi er mange som faktisk ønsker å bo og virke langs kysten, som vet at det er her verdiskapingen skjer. Og så er det ikke slik at alt skal foregå alle steder. Kysten er ikke lik langs Sørlandet og i Øst-Finnmark. Den er ikke engang lik fra vest til øst i Finnmark.

Dette må de som er med å bestemme hvordan tilgjengelig areal skal tilrettelegges, forstå i større grad enn det de iallfall tilsynelatende gjør nå.

Mer forskning

Ressursforvaltningen vår er som nevnt bra, men vi trenger mye mer forskning og kartlegging av havområdene. Vi vet fortsatt altfor lite om hva som faktisk er ståa i store deler av våre havområder. Denne kunnskapen trenger vi for å ta de kloke valgene om hvordan vi skal bruke havet fremover.

Det er dessverre ikke slik at det er fiskeren alene som kan berge kysten, ei heller er det havvindselskapet eller oppdretteren.

Det er summen av alt vi holder på med. Og så er det selvsagt lov til å ha meninger om havvind, tråling, mineralutvinning fra havbunnen, mer oljeleting og etablering av torskeoppdrett. Men vi må snakke sammen og finne felles ståsted.

Uten samarbeid og samhandling, slår vi oss selv falitt. Vi må jobbe ILAG for felles mål om å bevare og styrke kysten. Hvis ikke blir det til at det er noen andre som bestemmer for oss.

Maiken Johnsen,
samfunnskontakt i
Cod Cluster.
Foto: Haakon Dueland/
Egga Utvikling

*“Vi vet fortsatt
altfor lite om
hva som faktisk
er ståa i store
deler av våre
havområder.”*

Foto: © Luca Righi | Norges Sjømatråd

REGJERINGENS FORSLAG TIL MILJØFLEKSIBILITET:

*- Et steg i riktig retning
– utrolig langt igjen før vi er i mål*

Noe av det siste regjeringen gjorde før man tok juleferie var å legge frem miljøfleksibilitetsordningen. Forslaget innebærer at oppdrettere som har fått nedjustert kapasitet etter trafikklyssystemet, likevel kan bruke denne kapasiteten i anlegget med nullutslippsteknologi.

TEKST: JOHANN MARTIN KRÜGER, SJØMATBEDRIFTENE

“Nullutslippsteknologi er en type teknologi som kan være en del av morgendagens løsning for å bidra til mindre miljøpåvirkning og økt verdiskaping fra havbruksnæringen.”

– Høringsforslaget er en klar satsning på lukkede anlegg ved at oppdrettere som investerer i denne driftsformen belønnes. Dette bidrar til innovasjon, som reduserer miljøbelastningene og kommer hele samfunnet til gode. For at forslaget raskest mulig skal kunne brukes, har jeg lagt vekt på at det skal være enkelt å administrere, uttalte fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss (Ap) i en pressemelding da saken ble lagt frem i statsråd.

Nullutslippsteknologi er en type teknologi som kan være en del av morgendagens løsning for å bidra til mindre miljøpåvirkning og økt verdiskaping fra havbruksnæringen. Forslaget svarer på anmodningsvedtaket fra Stortinget, hvor regjeringen bes om å legge frem et forslag om miljøfleksibilitetsordning i løpet av 2024.

Statsråd Sivertsen Næss uttale videre:

– Høringsforslaget inngår i en større sammenheng. Regjeringen arbeider med en stortingsmelding om havbruk hvor vi vil gjennomgå hele tillatelsessystemet. Regjeringens mål er å legge til rette for økt verdiskaping, lavere miljøpåvirkning, bedre biosikkerhet og styrket fiskevelferd. Et vurderingsspørsmål i meldingen blir om det på sikt heller bør bli viktigere hvordan aktørene produserer med hensyn til miljø, biosikkerhet og velferd heller enn hvor mye aktørene produserer, sa hun.

Havbruksmeldingen vil på denne måten kunne svare

på deler av Stortingets anmodningsvedtak som ikke er tema i dette høringsforslag.

Departementet har satt frist for å komme med innspill fra næringen til den 20. mars 2025.

Litt glad og en del skuffet

Sjømatbedriftene er glad for å ha fått gjennomslag for et prinsipielt skille mellom nullutslipp og lavutslipp, og at regjeringen, omsider, har lagt frem forslag om dette.

– Vi skulle gjerne ha sett at ordningen var innrettet slik at den kunne tas i bruk i hele landet. Dit må vi komme. Det at regjeringen velger og starter der utfordringene er størst, er noe vi kan ha sympati for, altså det er greit nok, men ikke godt nok, sier administrerende direktør i Sjømatbedriftene, Robert H. Eriksson.

Sjømatbedriftene og flere av deres medlemmer har jobbet i lang tid, og vært toneangivende for å få på plass en miljøfleksibilitetsordning. Eriksson viser til at de startet arbeidet med daværende statsråd Odd Emil Ingebrigtsen (H), og har fulgt opp ovenfor alle de som har etterfulgt han i statsrådstolen.

– Vi har jobbet målrettet rundt det å få på plass en god og fremtidsrettet miljøfleksibilitetsordning. Vi fikk med oss NOU-utvalget som foreslo ordningen og da i tråd med våre grunnprinsipper. Videre har vi fått med oss stortingsflertallet ved to anledninger. Så

vi har kommet et stykke på vei, men det gjenstår mye før vi er i mål, sier Eriksson, og fortsetter:

– Vi er selvfølgelig svært skuffet over at fiskeri- og havministeren ikke har fulgt opp vårt forslag om en konverteringsordning (at oppdretterne kan veksle inn en tillatelse i tradisjonelle merder, og få tre tilbake om man går over til å produsere med nullutslippsteknologi). Vi overleverte ett fiks ferdig forslag til både høringsutkast og forskrift til henne under Nor-Fishing i august i fjor, sier han.

I forbindelse med fremleggelsen var Sivertsen Næss klar i sin tale om at dette var en tydelig satsing på en nullutslippsløsning.

Sjømatbedriftenes administrerende direktør er uenig med statsråden og mener på sin side at det ikke gis sterke nok insentiver til å faktisk kalle dette en tydelig satsing. Eriksson har merket seg at departementet også selv påpeker i høringsnotatet at: «Det er uklart i hvilken grad insentivene som foreslås er sterke nok

til å forsvare slike investeringer.» Videre skriver departementet: «Isolert sett bidrar forslaget verken til en forbedring eller forverring av miljøsituasjonen.»

– Dette er etter vår oppfatning en klar innrømmelse om at de ikke har levert på hverken Stortingets eller næringens forutsetninger og forventninger. Det er et tydelig krav fra Stortinget om at ordningen må bidra til å redusere næringens miljøavtrykk. Ut fra de uttalelser som også har kommet fra stortingspolitikere så understreker det at regjeringens fremlagte forslag ikke treffer godt nok på bestillingen, sier han.

– Vi vet at lusa er det største problemet for fiskevelferden, villaksen, og miljøpåvirkning, og med det som bakteppe og tatt i betraktning det departementet selv sier i høringsnotatet er ikke dette et forslag som gir en rask, nødvendig og ønsket omstilling for å løse utfordringene, fortsetter Eriksson.

Sjømatbedriftene er tydelig på at det gjenstår et betydelig arbeid frem mot havbruksmeldingen, og at de

Administrerende direktør Robert H. Eriksson overleverte forslag til høringsnotat og forskrift til fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss i forbindelse med Nor-Fishing 2024.
Foto: Sjømatbedriftene.

“Isolert sett bidrar forslaget verken til en forbedring eller forverring av miljøsituasjonen.”

“Vi har store ambisjoner og forventninger til at man må få på plass en god konverteringsordning når havbruksmeldingen legges frem.”

vil bruke mye tid inn mot stortingspolitikerne frem mot påske. Havbruksmeldingen forventes å bli lagt frem rett før påske.

– Vi har store ambisjoner og forventninger til at man må få på plass en god konverteringsordning når havbruksmeldingen legges frem. Ellers vil denne ordningen fremstå kun som et skrivebords forslag, som ingen vil investere i, nettopp fordi ordningen mangler de nødvendige insentivene til å investere i, sier Eriksson.

Han har klare forventninger til at regjeringen legger frem en fullgod ordning i forbindelse med havbruks-

meldingen, og at denne omhandler både en forbedret nullutslippsløsning, og i tillegg også tar for seg forslag til lavutslippsløsning. Eriksson mener man trenger en helhetlig tiltakspakke som kan bedre lusesituasjonen, redusere miljøavtrykket og bedre fiskehelsen.

– Som sagt det gjenstår et betydelig arbeid, og vi vil arbeide konstruktivt inn mot politikere, fra både regjeringssiden og opposisjonspartiene, slik at vi sammen kan få på plass en god og fremtidsrettet ordning som bidrar til å redusere miljøavtrykket vesentlig og sikre økt produksjonsvekst i næringen, avslutter Robert H. Eriksson.

Med Premium Scenting **nøytraliserer** vi ubehagelig **lukt**

Med vårt duftsystem, Premium Scenting, gjør vi det mer behagelig for dine ansatte - ikke bare på toalettrommet, men også i andre utsatte områder.

Premium Scenting er duftløsninger som sikrer en jevn fordeling av duft, en patentert teknologi vi bruker i hele verden. Våre maskiner dekker både store og små miljøer. Maskinene stilles inn på egen timing og de har 21 ulike start- og stopptider med 50 intensitetsnivåer. Kundesikkerhet er vår absolutte prioritet. Alle våre dufter er verdensledende innen duftsikkerhet og er sertifisert av IFRA (International Fragrance Association).

Initial tilbyr også engangsbekledning og produkter til bruk innenfor matproduksjon, slakt og fiskeforedling. Vårt produktsortiment imøtekommer alle hygienekrav innenfor næringsmiddelindustrien, slik at de ansatte kan jobbe på en trygg måte.

Ta kontakt med oss for mer informasjon.

Telefon: 22 79 79 79
E-post: initial-no@rentokil-initial.com

Initial er eksperter på hygieneservice
og er endel av **Rentokil Initial**

Mona Jakobsen

Kvarøy Fiskeoppdrett er en familiebedrift med rundt 90 ansatte. Selskapet har fokus på å tilby laks med svært høy kvalitet uten at det går utover verken miljø eller fiskens velferd.

TEKST: ADRIAN JØRGENSEN, ORGANISASJONSRAÐGIVER, SJØMATBEDRIFTENE

Presentasjon av den nye ansatte

Navn: Mona Jakobsen

Stilling: Konsernkoordinator

Bakgrunn: Mona har en MBA fra Nord Universitet og en bachelor i Markedsføring fra The Univeristy of Wolverhampton, og har tidligere jobbet blant annet i DNB som markedsrådgiver og divisjonskoordinator. Hun kommer ifra Bodø og har i mange år hatt en fasinasjon for Kvarøy – både som bedrift og øysamfunn.

Fokusområde: Hun skal være en god støttespiller for ledergruppen og et bindeledd mellom ulike avdelinger for å sikre samordning av strategiske aktiviteter.

“Med Mona på plass har vi fått en person som er god til å holde både oversikt og i tråder.”

- Kvarøykonsernet består av mange ulike avdelinger og har ofte mange baller i luften. Med Mona på plass har vi fått en person som er god til å holde både oversikt og i tråder. Samtidig er hun en kreativ og blid person som er virkelig flott å ha med på laget, sier Ida Knutsen, SoMe- og merkevareansvarlig i selskapet.

SJØMATDAGENE

PÅ HELL 24. – 26. MARS 2025

Vi har gleden av å invitere alle med interesse for sjømatnæringen til årets store begivenhet – **Sjømatdagene 2025** – som finner sted på Scandic Hell i Stjørdal. Programmet byr på engasjerende foredrag og rikelig med nettverksmuligheter.

Besøk vår nettside

www.sjomatdagene.no

Vi ser frem til å ønske deg velkommen på Hell i 2025!

SJØMATBEDRIFTENE

Forventninger til HAVBRUKSMELDINGEN

Foto: © nikolay100 | shutterstock.com

Havbruksmeldingen er ventet til våren 2025. Det har vært et arbeid som har foregått i lange tider, og både departement og politikere har vært tause om hva vi kan forvente fra denne viktige meldingen. Vi spør toneangivende aktører i næringen om hvilke forventninger de har til havbruksmeldingen.

TEKST: JOHANN MARTIN KRÜGER, SJØMATBEDRIFTENE

Vi sendte følgende spørsmål til Lina Braanaas Utne i Firda Seafood Group, Robert Aakvik i Emilsen Fisk og Birgitte Sørheim i Benchmark Genetics;

- 1. Hva tror du om den kommende havbruksmeldingen?**
- 2. Hva håper du kommer?**
- 3. Tror du det kommer noen overraskelser, hva ville eventuelt overrasket deg mest?**

Lina Braanaas Utne,
administrerende direktør,
Firda Seafood Group AS.
Foto: Firda Seafood AS

Lina Braanaas Utne

– Havbruksmeldingen blir denne regjeringens ettermæle for havbrukspolitikken. Det har skjedd veldig lite de tre første årene i perioden, så man bør kunne ha forventninger til helt konkrete reformer.

– Vi håper man tar konsekvensene av de store manglene ved trafikklyssystemet, og legger grunnlaget for en ny og målrettet forvaltning. En forvaltning som er mindre detaljstyrende, og mer overordnet

og målrettet. Fiskevelferd bør være fundamentet, og gode resultater må belønnes. For Vestlandet sin del haster det, vi har vært gjennom mange år med nedbygging.

– Det mest overraskende ville faktisk være om meldingen er modig og nytenkende, og legger til rette for utvikling, på tvers av tanken om at næringen skal betale stadig mer skatt.

Robert Aakvik

– Vi venter spent på hva som kan komme fra regjeringen. Forhåpentligvis vil det medføre at vi som bransje får en mer forutsigbar hverdag. Men frykter at vi ender opp med ytterligere byråkrati og flere forstyrrelser som tar fokuset fra hovedoppgaven vår som er produksjon av mat.

– Jeg håper at rammene blir klare og enkle å forholde seg til. Regelverket som regulerer lokalitets-MTB er alt for tungvint pr. i dag, og det største hinderet for at næringen skal kunne utvikle seg videre. Så øverst på ønskelisten står nok at lokalitets-mtb tas bort som regulatorisk begrensning. Og at avsatt areal og

miljøundersøkelser blir forende for produksjonen. Da vil man klare å utnytte eksisterende lokaliteter vesentlig bedre, og dermed få en enklere og bedre lokalitetsstruktur. Vi kan jo også håpe at byråkratiet forenkles, slik at de som jobber med saksbehandling hos de ulike instansene klarer å få arbeidet gjennomført på rimelig tid.

– Vil bli veldig overrasket hvis fisken blir satt tilbake i fokus, fremfor økonomi og teknologiske interesser overskygger god biologi. Og aller mest overrasket vil jeg bli om trafikklyssystemet fjernes og erstattes med ett fornuftig belønningssystem for god biologisk drift.

Robert Aakvik,
produksjonsleder,
Emilsen Fisk AS
Foto: Emilsen Fisk AS

Birgitte Sørheim

– Regjeringen har indikert at den kommende havbruksmeldingen vil adressere viktige utfordringer knyttet til miljø, biosikkerhet og fiskevelferd. Dette inkluderer mulige endringer i trafikklysmodellen og regelverk for tildeling og fornyelse av tillatelser. Jeg forventer at meldingen vil fokusere på å etablere et helhetlig og fremtidsrettet rammeverk som fremmer bærekraft og langsiktig utvikling av næringen. Samtidig tror jeg at myndighetene vil ha et sterkt fokus på å øke statens inntekter, noe som for eksempel kan påvirke ordningene for dagens vederlagsfrie lisenser, som visnings- og undervisningstillatelser.

– Jeg håper at ministeren har tatt til seg verdifulle innspill fra høringsrundene og møtene med næringsaktorene i september. Siden havbruksmeldingen vil legge føringer for næringen i flere tiår fremover, er det avgjørende at myndighetene har en balansert forståelse av både utfordringer og muligheter. Ensidig fokus på problemområder kan føre til overregulering som hemmer innovasjon og vekst.

– Jeg håper også at avl og stamfiskproduksjon blir grundig behandlet i meldingen og gis konkurransedyktige rammevilkår. Dette er essensielt for å sikre tilstrekkelig såkorn til næringen, samtidig som

det skapes overskudd til forskning og utvikling som hele verdikjeden vil dra nytte av. I fjorårets NOU var dette viktige området knapt nevnt, og vi frykter en tilsvarende neglisjering i havbruksmeldingen. Avls-selskapene trenger tilgang på vederlagsfrie lisenser til stamfiskproduksjon og forskning. Vi håper myndighetene anerkjenner dette behovet og sørger for en rettferdig fordeling av stamfisklisensene i den nye tildelingsforskriften.

– Det er vanskelig å forutsi, men på den positive siden håper jeg at meldingen er ambisiøs og legger til rette for betydelig og bærekraftig vekst i havbruksnæringen. Jeg håper spesielt at avl og stamfiskproduksjon får den oppmerksomheten de fortjener, og at resultatet samsvarer med Benchmark Genetics sitt høringssvar. Det ville være overraskende om myndighetene prioriterte vekst fremfor restriksjoner, ettersom det vi har sett de siste årene har vært preget av begrensninger og et økende fokus på statens inntektsmuligheter. Jeg forventer også at trafikklysystemet blir foreslått endret, med flere indikatorer for fiskehelse og velferd i tillegg til dagens fokus på lakselus. En slik utvidelse vil være en naturlig utvikling, og jeg blir overrasket om dette ikke er tatt med.

Birgitte Sørheim,
markedsdirektør,
Benchmark Genetics
Foto: Benchmark Genetics

Aktørene i havbruksnæringen har klare forventninger til havbruksmeldingen. Det er et sterkt ønske om å forbedre trafikklyssystemet, med større vekt på fiskevelferd og biologiske resultater. Samtidig uttrykkes det bekymring for at meldingen kan føre til ytterligere regulering og økt skattepress. Overraskelser kan komme dersom regjeringen viser modighet og nytenkning i utformingen av politikken, og noen

håper på ambisiøse tiltak som prioriterer utvikling fremfor restriksjoner.

Hva som faktisk blir inkludert i havbruksmeldingen, gjenstår å se. Næringen venter i spenning, og det er liten tvil om at utfallet vil sette føringer for både innovasjon og investeringer i årene som kommer.

NORSK TORSK I STORMENS ØYE

– nå må hele næringen stå sammen

Norge står foran en krevende periode i torskemarkedet. Kvotereduksjonen som påvirker de neste årene, flytter oss fra markedsleder til markedsutfordrer. Vi risikerer å miste terreng i markedene som norsk torsk har dominert i flere tiår.

TEKST: BJØRN-ERIK STABELL, FAGANSVARLIG FOR STRATEGI OG BÆREKRAFT I NORGES SJØMATRÅD

Samtidig åpner situasjonen for nye muligheter dersom vi klarer å stå samlet, holde blikket rettet fremover og se mulighetene som ligger bak utfordringene. Som baseball-legenden Frank Lane en gang sa: «Hvis du vil se solskinnet, må du klare stormen.»

Norsk hvitfisknæring har lenge vært en global leder, men nå krever situasjonen en tydelig strategi og et samspill på tvers av næringen. Sammen med markedsgruppen for hvitfisk, som består av aktører fra alle deler av næringen, har Sjømatrådet utviklet en plan som vi håper skal sikre at vi ikke bare håndterer stormen, men sågar kommer styrket ut av den.

En truet posisjon krever handling

Torsk fra Norge har en unik posisjon blant forbrukere i flere av Europas viktigste markeder. I land som Spania, Frankrike, Tyskland, Sverige og Storbritannia foretrekker konsumentene norsk torsk. I Spania alene sier over halvparten av befolkningen at de kjenner til skreien, til tross for at den kun er tilgjengelig i 2–3 måneder hvert år. Dette er et konkurransefortrinn som vi må bygge videre på.

Kvotereduksjonene utfordrer dette fundamentet. Lavere volum betyr mindre tilgjengelighet i markedene, noe som øker risikoen for at forbrukerne glemmer vanen som de har med å velge norsk torsk. Samtidig vil konkurrenter med større tilgang på råstoff gjøre alt de kan for å kapre vår posisjon i de mest attraktive og best betalende markedene.

Dette er ikke bare en utfordring i dag, men også en risiko for morgendagens posisjon. En forbruker som vender seg til andre alternativer, kan være krevende å vinne tilbake. Det er derfor avgjørende at vi handler nå for å sikre at norsk torsk fortsatt er øverst i pannebrasken når det gjelder kvalitet, smak og historie.

Strategien for å møte stormen

Strategien vi har lagt er todelt:

- Vedlikeholde eksisterende posisjoner
- Satse offensivt i utvalgte fremtidsmarkeder

Våre tradisjonelle markeder – Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Sverige – er selve ryggraden i eksporten av norsk torsk. Her har vi allerede en sterk posisjon, og arbeidet fremover handler om å bevare denne.

Gjennom målrettede aktiviteter vil vi:

- Minne konsumentene på hvorfor norsk torsk er den beste
- Sikre at vi ikke mister våre mest lojale forbrukere – «de største fansene»

Dette handler om å vedlikeholde merkevaren «norsk torsk» og holde oss relevante, til tross for reduserte volumer. I praksis betyr det kampanjer som løfter frem den norske torsken for sin kvalitet. Målet er å få kampanjer som gir synlighet i butikkene gjennom samarbeid med aktører i verdikjeden som kjenner markedet best.

“Norsk hvitfisknæring har lenge vært en global leder, men nå krever situasjonen en tydelig strategi og et samspill på tvers av næringen.”

Offensiv satsing i fremtidige markeder

For å bygge en bærekraftig fremtid må vi tenke langsiktig og offensivt. Derfor har vi pekt ut enkelte markeder hvor strategien skal utspille seg.

Spania: Vår ambisjon er å doble eksporten, til 16 000 tonn, innen 2030. Spanjolene har allerede et sterkt forhold til norsk skrei, men potensialet er langt større. Her skal vi lede an i å skape verdens første helårsmarked for norsk fersk torsk.

For å lykkes må vi utnytte hele spektret av den norske bransjen, og hele porteføljen med norsk fersk og opptint torsk vil være fundamental i denne satsingen. Vi ser at spanske forbrukere er kvalitetsbevisste og villige til å betale for fersk norsk torsk, og dette må vi utnytte maksimalt.

USA: Over dammen ønsker vi å posisjonere oss som en premiumleverandør av torsk. Boikotten av russisk torsk som følge av krigen i Ukraina har åpnet et unikt vindu. Med målrettet innsats mot den øvre delen av verdikjeden vil vi sikre at norsk torsk blir førstevalget for kresne forbrukere og eksklusive restauranter.

Japan og Midtøsten: Langsiktig ønsker vi å etablere norsk torsk i nye markeder med stort potensial. Japan er et modent marked med høy betalingsvilje for rått konsum, mens Midtøsten representerer en spennende mulighet innen luksussegmentet.

Veien videre – felles innsats for torskenasjonen Norge

Torskenasjonen Norge har flere ben å stå på, også i en utfordrende tid. Oppdrettstorsk vil bidra til å opprettholde tilgjengeligheten i ferskmarkedet, men volumet vil ikke kunne dekke hele tapet fra kvotereduksjonene. Først inn mot 2030 kan vi forvente en gradvis gjenoppbygging av posisjonen – med hjelp fra både villfanget og oppdrettet torsk.

Frem til da må vi være smarte, målrettede og synlige. Vi må unngå at konkurrenter tar vår plass, og vi må jobbe aktivt for å beholde og utvikle våre markeder. Dette krever at hele næringen står samlet bak en felles innsats.

Nå gjelder det å spenne seg fast, stå sammen og holde blikket mot horisonten. Vi skal ikke bare klare stormen, men samtidig styrke vår posisjon og bygge en enda lysere fremtid for norsk torsk.

“Først inn mot 2030 kan vi forvente en gradvis gjenoppbygging av posisjonen – med hjelp fra både villfanget og oppdrettet torsk.”

Visste du?
FIAS og Skala Driftsutstyr styrker samarbeidet gjennom fornyet avtale.

skala

Din total leverandør av maskiner, utstyr og forbruksmateriell

Sjekk utvalget

Vi har nylig lansert en oppgradering av nettbutikk for å gjøre din handleopplevelse enklere og mer effektiv.

For tilgang til nettbutikken:
nettbutikk@skala.no / 23 05 28 00

Vi hjelper deg med å tegne sluser og finne alt utstyret du trenger - alt på ett sted for trygg og effektiv drift!

MER ENN MIDDAG

– nye muligheter i klippfisk og tørrfisk

I en tid hvor ressursene blir knappere og befolkningen større, er optimal utnyttelse av de tilgjengelige ressursene viktig. Kollagen er en verdifull ingrediens, og populær som kosttilskudd over hele verden. Fiskeskinns er rikt på kollagen, og er en ressurs som er til overs etter produksjon av tørrfisk og klippfisk. Kollagen fra disse kildene vil både kunne møte et ønske fra forbrukere om bærekraftige, marine ingredienser, samtidig som det vil øke verdiskaping for industriene.

TEKST: PERNILLE KRISTIANE SKAVANG OG JANNICKE FUGLEDAL REMME, SINTEF

Pernille Kristiane Skavang,
forsker, SINTEF Ocean AS

Jannicke Fugledal Remme,
Forskningsleder
SINTEF Nordvest AS

Hvitfisknæringen har vesentlige mengder uutnyttet restråstoff, og potensialet er stort. Restråstoff fra fisk er verdifulle ressurser, og inneholder både proteiner og lipider av høy kvalitet, som kan brukes til formål som kosttilskudd, kosmetikk, mat og fôr. Tørrfisk og klippfisk er tradisjonsrike produkter med lang historie i Norge, og industriene er viktige og verdifulle for landet. Produksjon av klippfisk og tørrfisk gir ulike typer restråstoff i ulike mengder, og mindre aktører har gjerne også mindre råstoffvolum. Med finansiering fra FHF (Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering) undersøker prosjektet VOLUM mulige anvendelsesområder for restråstoff fra klippfisk- og tørrfisknæringen, gjennom å samle restråstoff fra flere aktører for å øke volumet, og dermed utforske muligheten for verdiskaping for industrien.

Skinns er en verdifull restfraksjon fra både klippfisk- og tørrfiskproduksjon. Fiskeskinns er en god kilde

til kollagen, en svært ettertraktet ingrediens som er populær over hele verden. Denaturert kollagen kalles gelatin, og har gellingegenskaper. Det kan derfor brukes i matlaging, som et fortykningsmiddel i for eksempel supper, sauser, desserter og godteri. I dag brukes ofte gelatin fra svin og storfe, men dette kan ha kulturelle begrensninger i markedet. I prosjektet ble det ekstrahert gelatin fra skinn fra klippfisk og tørrfisk, og beregnet utbytte av dette. Det ble brukt to ulike ekstraksjonsteknologier, en enkel teknologi og en tradisjonell, mer omfattende, teknologi.

Gelatinen som ble ekstrahert fra klippfisk og tørrfisk ga ulike resultater, og det var også ulikheter mellom teknologiene som ble benyttet. Fra begge teknologier var det et vesentlig høyere utbytte fra klippfisk enn fra tørrfisk. Klippfisken som ble benyttet var skinn fra utvannet buk, mens tørrfisken var ikke utvannet. Generelt vil gelatin enklere kunne ekstraheres fra utvannet råstoff. Tørket råstoff er mindre tilgjengelig, og løsningene som tilsettes for å fjerne urenheter og uønskede komponenter, samt å bryte ned kollagenpeptidene til mindre peptider, kommer ikke til i råstoffet, men kun på overflaten. Dermed vil peptidene være mindre tilgjengelige for ekstraksjon og gi lavere utbytte, og potensielt dårligere kvalitet på produktet.

Ettersom gelatin er en gruppe proteiner, er det ønskelig at andelen proteiner i ekstrahert gelatin er så høy som mulig. I tillegg er det ønskelig at andre uønskede komponenter eller urenheter er fjernet i

Tørket gelatin fra tørrfisk.
Foto: Pernille Kristiane
Skavang

størst mulig grad. Proteinandelen i frysetørket gelatin var lavere for tørrfisk enn klippfisk. I stedet var det høye verdier av aske, som salter og uorganiske forbindelser, i tørrfiskgelatinet. Dette kan skyldes at disse forbindelsene ikke har blitt fjernet ved forbehandling av råstoffet, som et resultat av for lite utvanning. Forskjellen mellom den enkle og den tradisjonelle teknologien er fremtredende i klippfisk, mens liten forskjell observeres for tørrfisk. I tørrfisk er både protein- og askeinnhold forholdsvis likt mellom de to teknologiene, mens for klippfisk er askeandelen redusert til en fjerdedel i tradisjonell teknologi sammenliknet med enkel, og proteinandelen er høyere. Resultatene tyder på at forbehandling i den tradisjonelle teknologien er mer effektiv i å fjerne askekomponenter enn den enkle teknologien, men at dette ikke har fungert like godt i tørrfisk, også her grunnet for lite utvanning. Av den teoretisk tilgjengelige mengden protein i de opprinnelige råstoffene ble opptil 26,7 % protein ekstrahert fra klippfiskeskinnet, og opptil 5,1 % fra tørrfisk. Det anbefales derfor å benytte utvannet skinn for at mest mulig av komponentene er tilgjengelige for ekstraksjon.

Det finnes mange mulige anvendelsesområder for gelatin og kollagen, både innen kosttilskudd, men også til mat, kosmetikk og sårheling. Ved hydrolyse av gelatin dannes små peptider kalt hydrolyserte kollagenpeptider, og det er disse som i hovedsak selges som kosttilskudd av kollagen. De små peptidstørrelsene gjør at kollagenet kan ha bioaktive egenskaper. Marint kollagen kan dessuten ha større biotilgjengelighet enn kollagen fra landbaserte kilder. Ingredienser fra marine ressurser kan være gode alternativer, og har hatt økt popularitet de siste årene. Kollagen er allerede en stor industri i verden, og det er forventet en global vekst i det marine kollagenmarkedet i årene som kommer. Kollagen som kosttilskudd er attraktivt, og selges for høye priser på ingrediensmarkedet. Ved å optimalisere teknologien tilpasset ulike råstoff, og samle større mengder råstoff fra ulike aktører, vil det kunne bidra til å forsyne råstoff til produsentene og markedet, for å møte etterspørsel og samtidig bruke enda mer av råstoffet vi har tilgjengelig. Økt utnyttelse og samarbeid mellom aktører vil kunne skape verdiskaping for klippfisk- og tørrfiskindustriene, og ringvirkninger for næringen som helhet.

*Tørket gelatin fra klippfisk.
Foto: Pernille Kristiane
Skavang*

“Kollagen som kosttilskudd er attraktivt, og selges for høye priser på ingrediensmarkedet.”

Endelig kom DYREVELFERDSMELDINGEN

Rett før vi alle lot julefreden senke seg, presenterte Regjeringen endelig den forventede dyrevelferdsmeldingen. Det var knyttet stor spenning til meldingens innhold, og betydning for sjømatnæringen. Fredagen før jul kom det noe om sjømatnæringen, men langt fra alt. Vi må visstnok vente på havbruksmeldingen.

TEKST: JOHANN MARTIN KRÜGER, SJØMATBEDRIFTENE

“Flere partier har satt fram krav om hva som må med, for å bedre dyrevelferden hos alle dyr i Norge.”

Dyrevelferdsmeldingen har vært gjenstand for debatt i lang tid. Flere partier har satt fram krav om hva som må med, for å bedre dyrevelferden hos alle dyr i Norge. For sjømatnæringen har oppdretterne vært i fokus, og det har blant annet vært opphetet debatt om det bør innføres en øvre grense på dødelighet i merdene.

Det kom det ikke forslag om.

Forslagene fra Regjeringen om akvatiske produksjonsdyr kan raskt oppsummeres slik:

- Målsetning om å få dødeligheten ned mot fem prosent for alle fiskearter i akvakultur
- Vurdere å øke overtredelsesgebyr
- Mer deling av data, og tydelige krav til risikostyring og internkontroll
- Ikke tillate bruk av triploid fisk i matfiskproduksjon

- Innføre krav om tiltak som effektiv forebygger påslag av lakselus både på lokalitetsnivå og områdenivå

- Bedre forhold for rensefisk

De fleste faktiske tiltakene vites fortsatt lite om. Fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss sier at dyrevelferdsmeldingen og havbruksmeldingen må sees i sammenheng.

– Dyrevelferdsmeldingen er bare begynnelsen. Neste år kommer stortingsmeldingen for havbruksnæringen. Den vil inneholde konkrete insentiver for å bidra til bedre fiskevelferd, sa Sivertsen Næss i en pressemelding for jul.

Mangelen på konkrete tiltak i meldingen setter sinnene i kok hos dyrevennalliansen, og retter kraftig skyts mot regjeringen. Kommunikasjonsleder Live Kleveland skriver i en pressemelding at hele meldingen er et «gedigent mageplask».

– Norsk oppdrettsfisk pines til døde. Det er på høy tid å ansvarliggjøre oppdrettsselskapene for den elendige fiskevelferden, men regjeringen foreslår ingen konkrete tiltak til forbedring. Oppdrettsnæringen vil aldri bli bærekraftig så lenge oppdrettere med skyhøye dødelighetstall får øke produksjonen år etter år, skriver Kleveland

Faglig leder næringsmiddel og bærekraft i Sjømatbedriftene, Anette Almås mener på sin side at dyrevelferdsmeldingen er et steg i riktig retning, spesielt med tanke på de utfordringene som har ledet til et omdømmefall for oppdrettsnæringen.

– Stortingets dyrevelferdsmelding oppfattes som et steg i riktig retning for fiskeri- og havbruksnæringen. Fokus på god fiskevelferd, målsetning om redusert dødelighet og økte konsekvenser for virksomheter som ikke opprettholder god fiskevelferd er viktige og fremtidsrettet tiltak for næringen. Klarer en å opprettholde god fiskevelferd og redusere dødeligheten vil dette også kunne gi gode synergier for næringens omdømme, sier hun.

Anette Almås, faglig leder næringsmiddel og bærekraft i Sjømatbedriftene.

“Stortingets dyrevelferdsmelding oppfattes som et steg i riktig retning for fiskeri- og havbruksnæringen.”

Nå gjenstår det for næringskomiteen på Stortinget å behandle meldingen, før den løftes til endelig behandling i Stortingssalen. Før den tid kan det skje mye, men om det blir store endringer på kapitlene som omfatter sjømatnæringen gjenstår å se.

Les mer her

SuperGreen™

- Null våtis
- Null vekt
- Null °C helt frem

Et konsept for **miljøvennlig transport** av fersk sjømat der man benytter tørris i stedet for våtis, helt eller delvis under transport.

Lavere temperaturer ved transport av fisk gir lengre holdbarhet og bedre kvalitet.

nippongases.com

2024 BLE TIDENES BESTE ÅR for norsk sjømateksport

Aldri tidligere har Norge eksportert sjømat for en så høy verdi som i 2024. Totalt ble det eksportert 2,8 millioner tonn norsk sjømat til en verdi av 175,4 milliarder kroner i fjor. Det tilsvarer 38 millioner måltider hver eneste dag – året rundt.

TEKST: NORGES SJØMATRÅD

- 2024 var preget av kvotekutt for torsk, betydelige produksjonsutfordringer for laks, geopolitiske svingninger og økonomisk uro i det globale markedet. Når verdien av sjømateksporten likevel løfter seg til

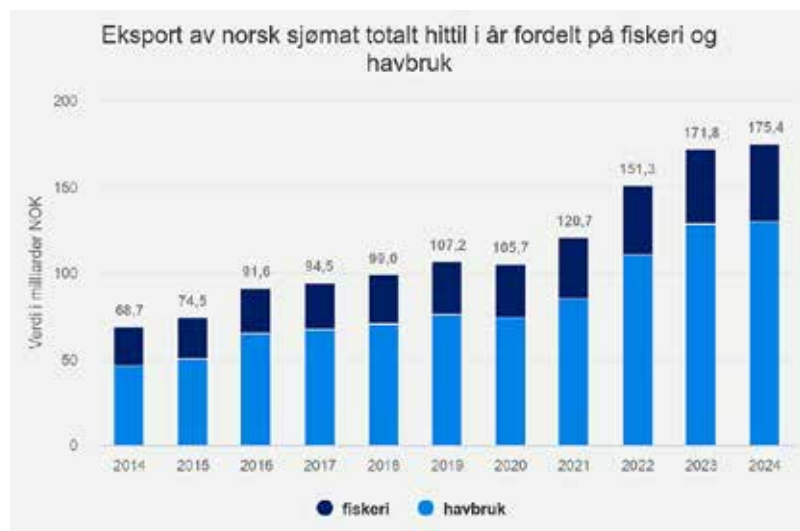
et historisk høyt nivå, er det fantastisk sterkt, sier administrerende direktør i Norges sjømatråd, Christian Chramer.

- Nok en gang har norsk sjømateksport satt nye rekorder, og jeg er imponert over alle som har bidratt. Norsk sjømathandel er et fantastisk eksempel på hvordan bærekraft kan kombineres med økonomisk verdiskaping, sier fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss (Ap).

Eventyrlig vekst

Eksportverdien på 175,4 milliarder kroner er tidenes høyeste. Det er en økning på 3,7 milliarder kroner, eller 2 prosent, sammenlignet med rekordåret 2023.

- Norsk sjømateksport har hatt en eventyrlig vekst. Bare i perioden fra 2020 til 2024 økte verdien med om lag 70 milliarder kroner. Det viser hvilken sterk global posisjon sjømaten vår har. I fjor eksporterte vi

mer enn 60 ulike arter til over 150 land verden over, sier Christian Chramer.

- Det nye året vil bringe med seg nye utfordringer, men også nye muligheter, og jeg tror sjømatnæringen fortsetter å utvikle seg og skape arbeidsplasser og verdier over hele landet, sier Marianne Sivertsen Næss.

Nyansert bilde i 2024

Mens det i 2023 var prisvekst for de aller største artene, var det i fjor et mer nyansert bilde.

- Faktorer som pris og volum slo ut ulikt for artene. Matvareinflasjonen falt i fjor, og både laks og ørret opplevde prisnedgang. Samtidig bidro kvotereduksjoner til prisvekst for viktige villfangete arter, sier Christian Chramer.

Valutaeffekt

Det var store verdissingninger i løpet av året, og utviklingen var spesielt sterk i fjerde kvartal.

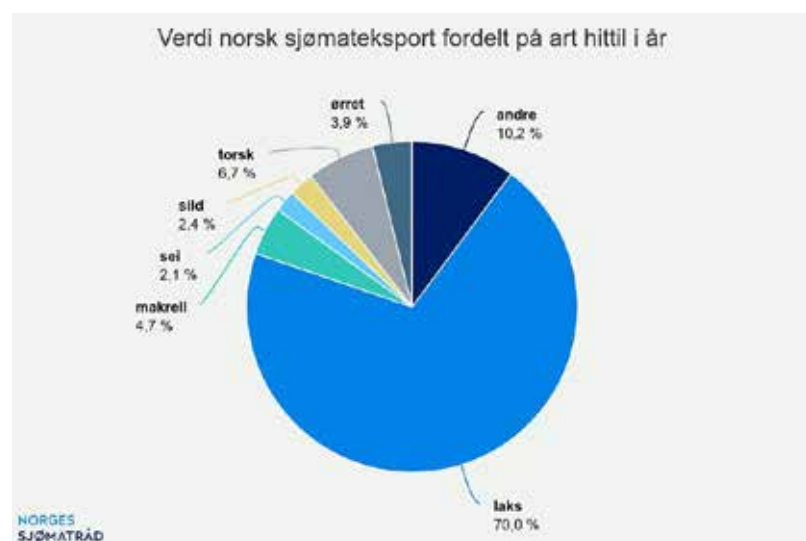
- Det skyldes at laks, ørret, reker, sild og makrell fikk et løft i årets siste måneder. Valutaeffekten som vært et viktig bidrag til veksten i de siste årene, avtok i fjor, men var likevel den viktigste årsaken til verdiveksten i norske kroner. Målt i euro, som er den viktigste eksportvalutaen vår, er verdien uendret sammenlignet med 2023, forklarer Christian Chramer.

Sterk utvikling til Asia for laks

Norge eksporterte laks til en verdi av 122,9 milliarder kroner i 2024. Det er ny verdirekord og utgjorde 70 prosent av den totale norske sjømateksporten.

- Den spennende og sterke utviklingen for laks fortsatte i Asia, hvor den regnes som hverdagsluksus hos konsumenter i land som Thailand, Kina, Vietnam og Korea. I tillegg har laks etablert seg sterkt i hurtigmat-trendene sushi, sashimi og poke verden over og i hverdagsmatsegmentet i Europa, forklarer Chramer.

“Mens det i 2023 var prisvekst for de aller største artene, var det i fjor et mer nyansert bilde.”

Les hele artikkelen hos Norges sjømatråd:

<https://www.seafood.no/aktuelt/nyheter/2024-ble-tidenes-beste-ar-for-norsk-sjomateksport/>

Fem myter om generasjonsskifte

Generasjonsskifte står høyt på agendaen hos mange for tiden. Aldri har så mange stått foran eller midt oppi et. I denne artikkelen tar vi for oss fem kjente myter med generasjonsskifter. Er det sant eller er det bare en myte?

TEKST: ALEXANDER HEIBERG, COUNTRY GENERAL MANAGER, FORMUE NORGE

Alexander Heiberg, Country General Manager for Formue Norge. Han har over 17 års erfaring som rådgiver for familier innenfor eierstrategi, strukturering av eierskap og generasjonsskifte.

“Et generasjonsskifte kan handle om å pensjonere seg, men det handler aldri bare om det.”

Myte #1: «Første generasjon bygger opp, andre generasjon forvalter og tredje generasjon fordeler»

Det finnes et ordtak for dette på alle språk. Amerikanerne sier «fra skjorteærmer til skjorteærmer på tre generasjoner». Kineserne snakker om «fra rismark til rismark» i samme perspektiv. I irenes versjon – «fra tresko til tresko på tre generasjoner» – starter første generasjon i potetåkeren iført tresko. Gjennom hardt arbeid bygger de opp nok verdier til at neste generasjon kan få seg en utdanning. De får gode jobber og tjener gode penger. Dette gjør at deres barn igjen kan leve et liv i luksus, hvor pengene brukes raskere enn de skapes. Og så må treskoene på igjen, og det bærer tilbake til potetåkeren.

Flere undersøkelser viser at hele to av tre formuer ødelegges når de kommer til generasjon tre. Men det finnes også mange eksempler på at tredje generasjon er dem som virkelig får fart på virksomheten. Og fellesnevneren for disse ser ut til å være evnen til fortsatt å skape, i motsetning til de som er mest opptatt av å dele og å forvalte.

Personlig tror jeg det er farlig å gruble for mye på denne myten. Hvis vi tenker for mye på hva som kan gå galt blir vi fort redde og vi blir opptatt av å lage strukturer som skal hindre feil. Burde vi ikke heller sette søkelys på å skape? På å involvere neste generasjon i hvordan vi kan bruke dagens verdier best mulig og samtidig skape nye verdier?

Myte #2: «Generasjonsskifte handler om å pensjonere seg – og jeg er ikke klar for å bli pensjonist»

Et generasjonsskifte kan handle om å pensjonere seg, men det handler aldri bare om det. Generasjonsskiftet påvirker nødvendigvis også dem som skal ta over, men det kan også berøre mange andre. Ikke minst der det er en familiebedrift involvert. Dere bør derfor spørre dere – hva ønsker vi å oppnå med

generasjonsskiftet vårt? Avhengig av svaret må det legges en plan for hvordan virksomheten kan fungere og videreutvikles langsiktig, som inkluderer både eiere, styre og ledelse.

Myte #3: «Generasjonsskifte innebærer å gi fra seg kontrollen»

På et tidspunkt vil kontrollen gå over til noen andre. Om ikke før, så den dagen du dør. Men det trenger ikke å skje over natten, og normalt bør det heller ikke skje over natten. Det handler ofte om å overføre kunnskap og posisjoner gradvis. Her er det flere verktøy i verktøykassen. Så lenge du eier aksjer i selskapet, sikrer aksjeloven deg en rekke rettigheter. Gjennom å vedtektsfeste aksjeklasser (f.eks. A og B aksjer) kan du også ha større innflytelse enn din eierandel tilsier. Det kan også inngås aksjonæravtaler som gir deg påvirkning i viktige beslutninger, eller du kan sikre deg styreplass eller andre roller som gjør at du fortsatt har innflytelse. Men pass på å ikke holde så hardt på kontrollen at du reelt sett ikke har gjort noe generasjonsskifte.

Myte #4: «Jeg har ingen til å overta»

Her er det normalt tre senarioer. I det første finnes det én eller flere naturlige arvtakere og det handler om å lage en plan for overføring til disse. I det andre finnes det mulig arvtaker, men den eller de er ikke klare. Her handler det om å finne og forberede disse på sine fremtidige roller. I det tredje finnes det ingen naturlig arvtaker. Har man ingen barn, blir det naturlig nok nødvendig å se på andre løsninger. Noen finner neste eier annet sted i familietreet. Noen vurderer stiftelse, ofte kombinert med et ønske om å gi noe tilbake eller bidra til noe større. Men noen ganger finnes det arvtakere, men hvor sittende generasjon ikke anser disse egnet til å ta over. Og motsatt, oftere og oftere ser vi at neste generasjon selv ikke ser det som naturlig å overta. Problemet er at mange ofte går rett til konklusjonen. I stedet for å sammen se på dagens virksomhet og mulighetene fremover. Kanskje det er tid for å gjøre ting litt annerledes? Og kanskje viser

det seg at neste generasjon da er rett til å overta likevel?

Myte #5: «Generasjonsskifte handler om likebehandling»

De fleste jeg møter ønsker å behandle barna likt. Og har man en pose penger er det fullt mulig å dele denne i to eller tre. Det er ikke like lett å dele en bedrift, eller et sommerhus for den saks skyld. To søsken som eier 50/50 kan være de perfekte eiere, men det kan også være eiere som aldri klarer å bli enige og som sammen ødelegger hele virksomheten. Ofte er det nyttig å spørre; hva er best for virksomheten? Hva er best for det enkelte familiedlem? Og hva er best for familien som sådan?

Og se hvor det eventuelt finnes interessekonflikter. Så får vi finne løsningen på disse.

Det kan være at det finnes andre roller for familiedlemmer som ikke skal overta lederrollen. Eller det kan være mulig å dele dagens virksomhet i flere deler, der hver kan få kontroll over sin del.

Mange setter likhetstegn mellom likebehandling og rettferdighet. De fleste aksepterer likevel forskjellsbehandling dersom denne oppleves som «fair». Dette krever at det ligger gode vurderinger bak og at de involverte ser at dette totalt sett er den beste løsningen.

Lykke til med generasjonsskiftet.

“Det kan være at det finnes andre roller for familiedlemmer som ikke skal overta lederrollen.”

FORMUE

Formue er Nordens ledende, uavhengige rådgivningsfirma innen Financial Life Management. Vi bistår formuende privatpersoner, familier og stiftelser med rådgivning rundt investeringer, pensjon, skatt, jus, arv og generasjonsskifte samt kunst. Selskapet har 26 kompetansesentre i Norge, Sverige og Danmark, blant annet i Tromsø, Trondheim, Ålesund, Bergen, Haugesund og Stavanger. Som stolt sponsor av Sjømatbedriftene gir utvalgte eksperter fra Formue i denne spalten råd til eiere rundt hvordan de på best mulig måte kan bevare og utvikle verdiene som skapes i næringen.

BIFANGST

– En undervurdert ressurs?

Verden står overfor en global matkrise og behovet for å utnytte matressursene våre effektivt har aldri vært større. Samtidig kastes store mengder matressurser på havet. Som ledende fiskerinasjon har Norge et spesielt ansvar for å utnytte alle deler av fangsten som tas opp fra havet, inkludert arter som ikke er målarten i fisket. Økt utnyttelse av bifangst kan både styrke bærekraften i fiskeriene og øke verdiskapingen i næringen.

TEKST OG FOTO: FORSKER LINE SKONTORP MEIDELL OG SENIORFORSKER GURO MØEN TVEIT, SINTEF OCEAN AS

Stekt slimål med asiatiske smaker.

Fileter av slimål.

Hva er bifangst?

Bifangst er fangst av arter som ikke er målarten i fisket. Dette kan inkludere alt fra populære matfisker som brosme og lange, til uønskede arter med lav eller ingen kommersiell verdi. Et eksempel på sistnevnte er slimål, en art som ofte ender opp som bifangst ved teinefiske.

Til tross for Norges utkastforbud, som skal sikre at all fangst bringes til land og utnyttes, blir en betydelig andel bifangst fortsatt kastet over bord. Dette skjer blant annet fordi fiskerne møter utfordringer som lav etterspørsel, manglende mottaksapparat og utfordringer knyttet til logistikk og behandling av disse artene om bord. En annen viktig faktor er at selv bifangst som blir kastet ut levende, ofte har små sjanser for å overleve. Skader og stress kan føre til høy dødelighet, noe som bidrar til tap av ressurser og reiser etiske spørsmål.

Slimål til middag?

Slimål, eller *Myxine glutinosa*, er kanskje ikke det første du tenker på som en matfisk. Denne arten, kjent for sin unike evne til å produsere enorme mengder slim, har ingen kommersiell verdi i Norge. Men i Sør-Korea og Japan regnes den som en delikatesse. Kanskje kan slimål få en plass også på norske middagstallerkener?

I BIFANGST-prosjektet undersøkte forskere ved SINTEF Ocean hvordan slimål kan utnyttes som en matressurs. Fileter av slimål ble tilberedt som en del av en asiatisk-inspirert matrett og testet av et semitrent sensorisk panel med 16 deltakere. Slimålen ble vurdert på smak, konsistens, lukt og appetittlighet. Resultatene viste en overraskende positiv respons: slimålen fikk en medianscore på 4 av 5 poeng for totalopplevelse, og deltakerne beskrev slimålen som smaks- og luktnøytral og at den passet godt i en matrett. Forskerne bemerket også at slimålen skilte seg fra annen matfisk ved at den luktet svært lite under tilberedning. En utfordring som ble identifisert, var konsistensen, som ble beskrevet som uvant og med mye tyggemotstand. Dette peker på et behov

for å utforske bruk av andre tilberedningsmetoder enn tradisjonell varmebehandling. Kanskje krever ukjente arter som slimål nytenking på kjøkkenet for å bli attraktive på det norske middagsbordet.

I tillegg til fileten, som utgjør rundt 45 % av slimålens totalvekt, finnes det også potensial for å utnytte rest-råstoffet, som inkluderer skinn, innmat og hoder. Dette utgjør hele 55 % av vekten og kan brukes til andre verdifulle formål. I BIFANGST-prosjektet fant forskerne at skinn fra slimål egner seg godt til utvinning av kollagen. Dette er en verdifull ingrediens i alt fra kosmetikk til medisinske produkter. Slimet, som er unikt for slimålen, ble også analysert. Selv om det består av hele 97 % vann, inneholder det proteiner som kan ha interessante anvendelsesområder som gjenstår å utforske.

Hva må til for å øke utnyttelsen?

Slimål er bare ett eksempel på en undervurdert art med stort potensial. Men utfordringene er mange. Små fangstvolum, manglende mottakssystemer og begrenset etterspørsel gjør det krevende og lite lønnsomt for fiskerne å bringe bifangst til land. Likevel viser erfaringene fra BIFANGST-prosjektet at det finnes muligheter. Med bedre tilrettelegging for mottak og distribusjon, samt innovasjon og nytenking innen tilberedning og markedsføring, finnes det muligheter for at uønskede bifangstarter kan finne veien til tallerkenen. Dette representerer ikke bare en mulighet til å styrke bærekraften i fiskeriene, men det kan også gi forbrukerne et mer variert utvalg av sjømat, i tillegg til å styrke norsk selvforsyning. Kanskje kan fremtidens middagsbord by på et langt mer spennende utvalg av arter enn det vi er vant med i dag?

Line Skontorp Meidell,
forsker,
SINTEF Ocean AS

Guro Møen Tveit,
seniorforsker,
SINTEF Ocean AS

Forberedelser før sensorisk
test av stekt slimål på
laboratoriet.

Hva er bifangst?

Definisjon: Fangst av arter som ikke er målarten i fisket.

Utnyttelse: Kan brukes til mat, fôr eller utvinning av verdifulle komponenter som kollagen.

Utkastforbud: Forbyr fiskere å kaste død eller døende bifangst på havet i Norge.

Utfordringer: Små volum og manglende markeds- og logistikk-løsninger gjør det vanskelig å utnytte bifangst.

Muligheter: Bedre utnyttelse kan gi økt bærekraft og verdiskaping i fiskeriene.

Miljøfleks 2025 – hvordan regulere for å få til bærekraftig vekst?

TEKST: ADVOKAT (H) HALFDAN MELLBYE, SANDS ADVOKATFIRMA

Advokat (H) Halfdan Mellbye, SANDS

NFDs forslag om miljøfleks for nedtrukket MTB

20. desember 2024 publiserte Nærings- og fiskeridepartementet sitt svar på Stortingets enstemmige anmodningsforslag fra april 2024. Forslaget som er sendt på høring går i korthet ut på at oppdrettere i PO 3-5 som har fått nedtrukket MTB gjennom trafikklyssystemet kan produsere den MTB-en de har mistet i produksjonsanlegg som oppfyller bestemte teknologikrav.

Forslaget er møtt med kritikk – blant annet fordi det ikke går langt nok. Fiskeri- og havministeren har også understreket at forslaget ikke er ment som regjeringens siste ord om miljøfleks, og at forslaget må ses i sammenheng med den kommende stortingsmeldingen om havbruk.

Det kan derfor være grunn til å se på forslaget både som et konkret forslag til regelverk rettet mot den nedtrukne biomassen i PO 3 – 5 og som et første skritt i utviklingen av en mer omfattende miljøfleks-ordning.

I denne artikkelen vil jeg derfor konsentrere meg om de elementene i forslaget som kan benyttes for å utvikle en ny mer generell regulering. Sett i en slik sammenheng inneholder høringsforslaget noen interessante rettslige grep.

Hva skaper en vellykket miljøfleks-regulering?

Miljøfleks dreier seg om å benytte tildeling av verdi-

full produksjonskapasitet som et virkemiddel for å utløse investeringer i utvikling av ønsket teknologi. En vellykket miljøfleks-ordning kan bidra både til å utvikle akvakulturnæringen i Norge og til å utvikle norsk kompetanse på levering av teknologi til den internasjonale næringen.

Skal den være vellykket må ordningen grovt sett treffe på tre punkter.

Ordningen må være forutsigbar og stabil slik at den som vurderer å foreta investeringer velger å gå inn i ordningen. Investoren må både vite hvilke krav som settes for å oppnå produksjonskapasiteten og han må vite at han kommer i mål med prosjektet innen en forutsigbar tidsramme. Han må også vite at kravene ligger fast over tid slik at det ikke kan oppfattes som lønnsomt å vente på nye ordninger som kan dukke opp i fremtiden.

Ordningen må videre inneholde en hensiktsmessig «gulrot» i form av produksjonskapasitet og den må treffe i forhold til den teknologiske utviklingen. Disse to punktene skal jeg ikke kommentere nærmere her.

Bruk av funksjonskrav og tredjemannsgodkjenning

Den foreslåtte miljøfleks-ordningen bruker kombinasjonen funksjonskrav og tredjemannsgodkjenning for å skape forutsigbarhet og stabilitet i reguleringsordningen. Dette foreslås fremfor alternativet med offentlig godkjenning av det enkelte prosjekt.

“Ordningen må være forutsigbar og stabil slik at den som vurderer å foreta investeringer velger å gå inn i ordningen.”

Foto: © Andrei Arniagov | shutterstock.com

Etter min oppfatning er det en viktig erkjennelse at en slik regelbundet ordning er hensiktsmessig og nødvendig for å skape tilstrekkelig forutsigbare rammer. En viktig del av den videre drøftelsen av miljøfleks-ordningen bør dreie seg om å finne hensiktsmessige funksjonskrav som kan praktiseres i en ordning med tredjemannsgodkjenning.

Det er samtidig viktig å se at en vellykket miljøfleks-ordning forutsetter at man oppnår den samme saksbehandlingsmessige forutsigbarhet i de andre delene av den offentlige reguleringen av ny teknologi i akvakulturnæringen. Den foreslåtte reguleringen av miljøfleks-ordningen er ikke en helhetlig regulering. Forslaget inneholder ingenting om reguleringen etter annet sentralt regelverk som matloven, dyrevelferdsloven og forurensningsloven. Ved planleggingen av de anlegg som inngår i den foreslåtte miljøfleks-ordningen vil det ligge en særlig usikkerhet i at disse anleggene også vil trenge utslippstillatelse etter forurensningsloven i og med at anleggene ikke vil omfattes av det generelle unntaket fra plikten til utslippstillatelse

som i fjor ble inntatt i forurensningsforskriften kapittel 34.

NFDs forslag inneholder imidlertid et element som åpner for at også utslippstillatelsen kan tildeles ved hjelp av funksjonskrav og tredjemannsgodkjenning. På s. 8 i høringsnotatet har NFD en interessant begrunnelse av hvorfor det er tilstrekkelig med et krav om oppsamling av slam og forrester og unødvendig at man i tillegg har et rensekrav. Begrunnelsen er at utslippene styres av «MOM-regelverket» – altså regelverket for overvåkning av lokalitetenes miljøkvalitet.

De synspunktene departementet her kommer med stemmer dårlig med et system der det gis individuelle utslippstillatelser etter søknad og langvarig saksbehandling – slik Statsforvalterne i dag praktiserer. Skal en miljøfleks-ordning bli vellykket er det nødvendig at også saksbehandlingen etter matloven, dyrevelferdsloven og forurensningsloven er forutsigbar når det gjelder tidsbruk og utfall.

“Den foreslåtte reguleringen av miljøfleks-ordningen er ikke en helhetlig regulering.”

Les mer på
fiskejuss.no
– Sands blogg
for fiskeri- og
havbruksjuss

S A N D S

Kjøp et årsabonnement 1000,-

Norsk Sjømat er et magasin som kommer ut 6 ganger for året og som tar for seg viktige tema innen fiskeri, leverandør- og havbruksindustrien.

Magasinet gir deg en god måte å holde deg oppdatert om de viktigste sakene innen denne næringen.

Send e-post til
Post@sjomatbedriftene.no

Besøk vår nettside
www.sjomatbedriftene.no

NORSK SJØMAT

Foto: © Parlov | Shutterstock.com

ARBEIDSGRUPPE FÔR

Sjømatbedriftene har nedsatt en arbeidsgruppe som skal bidra til å gjøre havbruksnæringen mer bærekraftig. Arbeidsgruppen er et ledd i Sjømatbedriftenes strategi som skal styrke sjømatnæringens posisjon som Norges viktigste matvareprodusent. Denne spesifikke arbeidsgruppen skal jobbe for å finne tiltak som kan gjøre fiskefôret som benyttes i havbruksnæringen mer bærekraftig.

TEKST OG FOTO: JOHANN MARTIN KRÜGER, SJØMATBEDRIFTENE

*Robert H. Eriksson,
administrerende direktør
i Sjømatbedriftene.*

I Sjømatbedriftenes vedtatte strategi frem mot 2030 er følgende målsetninger vedtatt av landsmøtet i forbindelse med utvikling av bærekraftig fôr for oppdrettsnæringen:

- Innen 2030 skal alt fiskefôr til oppdrettsfisk komme fra bærekraftige kilder
- Innen 2030 skal andelen norskproduserte råvarer til fiskefôr til oppdrettsfisk utgjøre 25 %

Ambisjonen er i tråd med regjeringens vedtatte strategi for mer bærekraftig fiskefôr. Sjømatbedriftenes ambisjon er likevel mer offensiv enn regjeringens

ved at regjeringen har nedfelt en ambisjon om å innfri målet innen 2035, mens Sjømatbedriftene ønsker at dette skal være innfridd fem år tidligere. Føret til produksjon av oppdrettsfisk bidrar til mest klimagassutslipp fra sektoren. Slik at en reduksjon i utslipp fra denne delen av næringen vil vesentlig redusere næringens totale utslipp.

I tillegg er det et ønske om å øke andelen norskproduserte råvarer i fôrproduksjonen. Dagens andel av norskproduserte råvarer i fiskeføret er rundt 8 prosent. Å øke andelen norske råvarer vil være et stort steg for å styrke oppdrettsnæringens betydning for den norske matberedskapen.

Med bakgrunn i dette skal det derfor settes ned en arbeidsgruppe som skal komme opp med, og presentere konkrete tiltak til hvordan oppnå de vedtatte målene. Tiltakene skal inneholde konkrete punkter som er oppnåelige både for næringsaktørene, men også for myndighetene.

– Vi har behov for å finne nye og bedre løsninger når det gjelder råvarer til fiskefôr. Et spørsmål jeg oftere og oftere har stilt meg de siste årene er: hvorfor skal vi importere soya fra Brasil, om vi kan produsere bedre fôr med lavere miljøavtrykk, og med råvarer som finnes her hjemme? Sjømatbedriftene ønsker har satt seg ambisiøse mål ved at man skal bidra til å fremme løsninger som kan bidra til at andelen norskproduserte råvarer til fiskefôr til oppdrettsfisk skal utgjøre 25 % innen 2030, sier administrerende direktør i Sjømatbedriftene, Robert H. Eriksson, og fortsetter:

– Jeg skjønner at dette ikke er noen quick fix, og nettopp derfor nedsetter vi nå en arbeidsgruppe som bl.a. skal jobbe med å finne de gode og riktige tiltak som kan bidra til rask kommersialisering av produkter, forteller han.

I arbeidsgruppen bidrar både Nutrimar, Bio Marine Solution, og ikke minst Cargill. En av de som har engasjert seg kraftig for å få til raske og praktiske endringer for å sikre mer bærekraftig fôr er administrerende direktør i Nutrimar Edgar Skjervold. Til Norsk Sjømat gir han honnør til Sjømatbedriftene for å dra i gang dette arbeidet, og betrakter det som et viktig og riktig arbeid.

– Jeg tror det er viktig at arbeidsgruppen våger å være modig og se etter rask kommersialisering av produkter. Det er mange som ser på de store 10 års FoU drevene prosjektene, men jeg tror vi har en god

mulighet for bærekraftig omlegging raskt dersom vi ser på de delene som ligger fremst i pipeline. For å få til et raskt taktskifte trenger vi nå å ha oppmerksomheten på Scale up fremfor Start up, sier Skjervold.

Eriksson og Sjømatbedriftene viser til at det er flere spennende prosjekter som pågår fra ulike aktører. Både når det gjelder å benytte restråstoff fra kylling og lakseolje inn i fiskeføret.

– Jeg er derfor svært takknemlig og glad for at flere av disse bedriftene stiller opp med sin kunnskap og kompetanse og bidrar inn i vårt arbeid, sier han.

Arbeidsgruppen har som målsetning å presentere tiltakene for mer bærekraftig fôr i norsk oppdrettsnæring for statsråd Marianne Sivertsen Næss for sommeren.

Administrerende direktør Edgar Skjervold i Nutrimar er glad for at Sjømatbedriftene nedsetter en arbeidsgruppe for hvordan man rask omstilling til mer bærekraftig fiskefôr.

Mens vi venter på stabile og gode rammebetingelser for norsk havbruksnæring

TEKST: RUNAR SIVERTSEN, STRATEGIDIREKTØR I SALMAR ASA. FOTO: SALMAR ASA

Runar Sivertsen,
strategidirektør i
SalMar ASA

“Det er første gang på snart 10 år at regjering og storting på denne måten behandler konsesjons- og regulerings-systemet i norsk havbruk i sin fulle bredde.”

Ved starten av et nytt år lar jeg tankene vandre i retning av Samuel Becketts absurde skuespill *Mens vi venter på Godot*. Hovedpersonene venter på en mystisk person som aldri dukker opp, hans identitet og betydning forblir uklar. Dette teaterstykket er blitt et uttrykk for det absurde i menneskelig eksistens. Jeg kan ikke fri meg fra tanken om at norsk politikk de senere år har vært ganske absurd og uforutsigbar i sitt møte med norsk havbruk. De mest uventete politiske utspill har kommet som lyn fra klart himmel, gjerne med tilbakevirkende kraft. I likhet med de som venter i Becketts teaterstykket får vi håpe at året 2025 kan bringe mer positive signaler fra myndighetene til utøverne av den eneste næringen hvor Norge er verdensledende.

Regjeringen har varslet at den i løpet av våren vil komme med en stortingsmelding om norsk havbruk, med utgangspunkt i havbruksutvalget, *NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping*. Det er ikke et lite arbeid utvalget tok på seg, og som Regjeringen skal behandle i sin varslete stortingsmelding.

Det er første gang på snart 10 år at regjering og storting på denne måten behandler konsesjons- og regulerings-systemet i norsk havbruk i sin fulle bredde. Forrige gang resulterte dette i innføring av trafikklyssystemet, med MTB-justering hvert andre år i 13 produksjonsområder, jf. *Meld. St. 16 (2014-15) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretsoppdrett*. Nå er hele tillatelsesregimet oppe til ny vurdering, både trafikklysvæksten og de ulike særtillatelsene som er viktige for både næringens utvikling og mange kystsamfunn.

Konsesjonsregime i spill

Det kan med en viss rett sies at store deler av konsesjonsregimet som ble innført i forrige havbruksmelding nå er «i spill».

Næringen er den første til å erkjenne de miljømessige og biologiske utfordringene næringen står overfor, samtidig som dagens trafikklysregulering gir

stadig mindre mulighet for den bærekraftige veksten som ble signalisert da systemet ble innført. Dagens tillatelsesregime gir heller ikke tilstrekkelig stimulans til utvikling av utstyr og driftsformer som kan muliggjøre slik vekst. Trafikklysene skjærer langt på veg alle næringsutøvere i et område over én kam, noe som er lite egnet til å oppnå den bærekraftige veksten som myndighetene og næringen ønsker. Trafikklysene fører til at stadig flere områder havner i rødt lys med nedtrekk, eller gult lys uten vekst. Dette er noe også havbruksutvalget fremhever som en svakhet med dagens system, som dermed heller ikke er miljømessig vekstskapende.

Det er på denne bakgrunn ikke overraskende at næringen har stilt seg positiv til havbruksutvalgets forslag om å innføre såkalt «miljøfleksibilitet», en ordning som vil gi vekstmuligheter til selskaper som kan oppfylle strenge miljøkrav knyttet til lakselus, fiskehelse og fiskevelferd. Utvalget foreslår at en slik ordning kommer i tillegg til trafikklysene, og ikke i stedet for disse. Dette er noe de fleste i næringen støtter, og som også næringens organisasjoner ga klart uttrykk for i sine hørings svar til havbruksutvalget.

Berget som fødte en mus?

Stortinget ga sin klare og sterke støtte til en slik «miljøfleksibilitet» i et vedtak våren 2024. Regjeringen ble her pålagt å fremme forslag om en slik ordning før jul 2024. Noe slikt forslag fikk ikke Stortinget før julen ringte inn. Men Nærings- og fiskeridepartementet rakk 20.12 å sende på høring et forslag til en slik ordning, med 20. mars som høringsfrist. Enkelte vil nok mene at forslaget minner om berget som fødte en mus. Ingen ordning som oppdrettere langs hele kysten kan benytte seg av, og heller ingen «bonus» i form av ekstra konsesjonsvolum (MTB) til selskaper som vil tilpasse seg nye og strengere krav. Forslaget begrenser seg til bare å omfatte selskaper som tidligere har fått nedtrekk på grunn av røde trafikklys i deres produksjonsområder. Dette er bl.a. konsesjoner som selskapene har kjøpt og betalt av Staten eller andre, og som Staten deretter har inndratt – eller «trukket ned» – uten erstatning. Men nå skal

altså disse selskapene få et slags plaster på såret, å kunne benytte seg av en ordning som i høringsnotatet beskrives som «bruk av nedjustert kapasitet på særskilte vilkår». Vilåårene er definitivt «særskilte», i betydningen svært strenge, bl.a.:

- Egg og frittstømmende stadier av lakselus skal ikke slippes ut i frie vannmasser
- Minimum én fysisk barriere som hindrer direkte utveksling av vann mellom produksjonsenheten og det ytre miljøet
- Inntak av vann skal gjøres fra minimum 25 meter dyp (eller andre tiltak med tilsvarende effekt)
- Enheten skal utformes slik at slam og fôrrester samles opp
- Enheten skal ha dobbel sikring mot rømming

Regjeringen tar sikte på å gjennomgå høringsvarene og inkorporere forslag som ledd i havbruksmeldingen. De nærmeste månedene vil vise om Regjeringen vil gjøre endinger før de sender meldingen til Stortinget, og deretter vil Stortinget ha det avgjørende ord.

Norskekysten, med god hjelp av Golfstrømmen, har gjort det mulig for gründere og innovative entreprenører å gjøre Norge til en viktig bidragsyter i

den globale matforsyningen. Målet for politikken fremover må derfor ikke bli å erstatte det kystnære havbruket med nye og fikse løsninger, men sørge for at næringen får mulighet til å utvikle seg langs hele den norskekysten hvor den atlantiske laksen har sin naturlige «hjemmehavn». Det kystnære havbruket er og blir det viktigste fundamentet for vekst og utvikling av norsk havbruk også fremover. Dette bør være et viktig budskap i havbruksmeldingen. Høringsforslaget om en snever ordning begrenset til noen få områder som har fått nedtrekk er derfor helt utilstrekkelig.

La de tusen blomster blomstre

Mitt syn er at målet om en biologisk og miljømessig bærekraftig vekst i norsk havbruk, tilsier en fleksibilitet for vekst som tar innover seg det kinesiske prinsippet om å «la de tusen blomster blomstre» (skjønt dette utsagn skapt under Mao gjorde seg bedre på papiret enn i praksis). Om ikke akkurat «tusen blomster» er det i hvert fall viktig at en ordning med vekst basert på miljøfleksibilitet blir teknologinøytral, og at den også omfatter de delene av norskekysten som ikke har vært gjenstand for nedtrekk.

Teknologinøytralitet har vært et viktig prinsipp for næringen. Det bærende prinsipp bør være funksjonalitet, hva ulike teknologiske løsninger kan oppnå

“Det kystnære havbruket er og blir det viktigste fundamentet for vekst og utvikling av norsk havbruk også fremover.”

“Erfaringene fra Ocean Farm 1 dokumenteter miljøegenskapene gjennom god tilvekst, lite sykdom og lite behov for avlusing.”

“Dersom dagens usikkerhet og uforutsigbarhet skal avløses av større forutsigbarhet krever det en bredere politisk forankring enn næringen har opplevd de senere årene.”

med sikte på ulike miljøkriterier som lakselus, fiskehelse og fiskevekst. En miljøfleksibel konsesjonsordning bør stimulere ulike utviklingsretninger for å nå det felles mål.

Det vil f.eks. være en avsporing å begrense ordningen til såkalte «lukket enheter» (dessuten kan det også reises spørsmål om hva som er en «lukket enhet».) Flexibiliteten bør omfatte ulike teknologiløsninger, både «helt» og delvis lukkede driftsenheter som oppfyller gitte miljøkrav. For offshore enheter tilpasset sterkt eksponerte lokaliteter (som Ocean Farm-teknologi) vil f.eks. både sikkerhet og fiskehelse kreve andre løsninger enn de som kan etableres i skjermede fjordsystemer, nær elvemunninger. I de mer eksponerte områdene vil åpne enheter med gjennomstrømming av vann være nødvendig for å ivareta miljø, fiskehelse og fiskevekst på en god måte, inkludert lakselus. I disse offshore enhetene lever laksen i sitt rette habitat, i storhavet hvor den hører hjemme. Erfaringene fra Ocean Farm 1 dokumenteter miljøegenskapene gjennom god tilvekst, lite sykdom og lite behov for avlusing.

Viktig produksjonsfleksibilitet

For havbruksnæringen vil det bl.a. være viktig å videreføre dagens MTB-fleksibilitet mellom produksjonsområdene, ikke minst det interregionale biomasse-taket ved høy andel videreførdling i Norge. Hvis denne stimulans svekkes kan det få store, negative konsekvenser for bearbeiding og industriarbeidsplassene på norsk kysten. Sysselsettingsfaktoren ved bearbeiding er som vi vet flere ganger så stor som ved produksjon og eksport av hel rund laks. Miljø- og klimaregnskapet vil også bli mye dårligere om det gjennomføres endringer i konsesjonsregimet som reduserer bearbeidingsgraden i Norge. Målet må være det motsatte, å bedre rammebetingelsene for bearbeiding i Norge.

Mitt håp er at næringen denne gang vil oppnå en like god dialog med Stortinget som under behandlingen av den forrige havbruksmeldingen for 10 år siden. Dessverre har det de siste årene skjedd en utvikling i norsk politikk i feil retning. Forutsigbarhet er avløst av uforutsigbarhet. Mens havbruksutvalget på Regjeringens vegne var i gang med å utrede alle sider av tillatelsesregimet for norsk havbruk, kom grunn-

renteskatten, stikk i strid med høytidelig avlagte løfter for siste stortingsvalg, og med tilbakevirkende krav. Ennå kjenner vi ikke fullt ut konsekvensene av den nye skatten, bl.a. med et prisråd som skal fastsette hvilke «normpriser» som grunnlag for beregning av grunnrenteskatten. Basert på noen år med høye laksepriser, mye på grunn av en svekket norsk krone, snudde regjeringen og et flertall på Stortinget hele det norske skattesystemet for havbruk på hodet. Investeringer på mange milliarder lagt til side, noe som ikke minst har rammet bearbeidings- og leverandørnæringene.

Venter – i spenning

Det sies at en ulykke sjelden kommer alene. Parallelt med innføring av grunnrenteskatten, ble norske eiere i havbruk rammet dobbelt opp. På kort tid har den særnorske formuesskatten på næring (arbeidende kapital) marginalt økt med opptil 107 prosent for de som må finansiere denne ved utbytte, 88 prosent for de som måtte ha penger «under madrassen» (denne siste modifikasjonen nevnes for å unngå å få Finansdepartementets skatteekspert på nakken.) Dette kommer på toppen av lakseskatt og selskapsskatt.

Det er fortsatt uavklart om Stortinget rekker å behandle havbruksmeldingen før sommeren – og dermed før stortingsvalget. Næringen har noen viktige måneder foran seg, og må benytte tiden godt i sin kommunikasjon med regjering og storting. Dersom dagens usikkerhet og uforutsigbarhet skal avløses av større forutsigbarhet krever det en bredere politisk forankring enn næringen har opplevd de senere årene. Vi får se om en intens innspurt på Stortinget like før et stortingsvalg er egnet tid og sted for å etablere en slik bred politisk allianse og konsensus-tenking.

Om vi ikke akkurat venter på Godot, venter vi i spenning på hva regjering og storting i løpet av våren lander på når det kommer til rammevilkår for norsk havbruk, og på resultatet av stortingsvalget 8. september.

Ellers benytter jeg anledningen til å ønske leserne alt godt for det nye året.

Har du sterke meninger? I denne spalten kan du også få gi utløp for dine synspunkter på aktuelle saker for sjømatnæringa. Ta kontakt med redaksjonen på: post@sjomatbedriftene.no

SEAFOOD EXPO GLOBAL

– Barcelona 2025

*Sjømatbedriftene og Fiskerinæringens Innkjøpsselskap arrangerer
fagtur til Seafood Expo Global og Seafood Processing Europe 5. – 8. mai 2025.
Dette er verdens største sjømatmesse som "alle" besøker.*

Hotell

Vi har rom på Hotel Catalonia Ramblas, 4* superiorhotell. Dette praktfulle 4-stjerners hotellet, Catalonia Ramblas, i modernistisk stil ligger i det historiske sentrum av Barcelona, i nærheten av Las Ramblas og noen få meter fra Plaza Cataluña. Det har 221 rom, egen restaurant og utendørs basseng. En symbolsk bygning fra begynnelsen av 1900-tallet, med sin egen personlighet og fullstendig renoverert til dagens standarder. Den privilegerte beliggenheten gjør at gjestene kan nyte de varierte kulturelle og kommersielle alternativene som tilbys i byen til fulle. Se mer på:

www.cataloniahotels.com/en/hotel/catalonia-ramblas

Vi er behjelpelig med å bestille ekstra døgn både før og etter messen.

Fly

Vi har direktefly med Norwegian fra Oslo.
05.05.25 Oslo – Barcelona avgang kl. 09:05 – ankomst kl. 12:55
08.05.25 Barcelona – Oslo avgang kl. 13:10 – ankomst kl. 16:35

Fly t/r med 2 kolli innsjekket bagasje samt håndbagasje.

Det kan bookes fly gjennom vår samarbeidspartner Travelnet der som man ønsker andre reisetidspunkter og også tilslutningsfly. De kontakter da Rigmor på mail på: rigmor.fillingsnes@travelnet.no

Tilslutningsfly

Vi kan ordne tilslutningsfly til/fra Oslo for dere.
Vi booker rimeligste alternativ.

NB! Hvis dere bestiller tilslutningsfly selv, må det beregnes minimum 2 timer mellom flyavgangene.

Transport fra flyplassen

Vi organiserer en felles buss fra flyplassen til hotellet samt at vi også har en felles buss fra hotellet til flyplassen på avreisedagen.

Priser

Pakkepris pr. person i enkeltrom kr 21.800*

Pakkepris pr. person i dobbeltrom kr 14.700*

Prisen inkluderer:

- Flyreise t/r Oslo-Barcelona
- Busstransport til og fra flyplassen
- Hotellopphold i 3 døgn på 4* hotell
- Frokost
- Flyskatter
- Oppgitte priser gjelder reisen på de oppsatte tidspunkt med Norwegian

Tilslutningsfly og frivilling avbestillingsforsikring v/sykdom kommer i tillegg.

* Med forbehold om tillegg på grunn av valutaendringer.

For påmelding:

Se skjemaet nedenfor. Påmeldingen er bindende.

Førstemann til mølla!

Frist for påmelding er 15. februar.

Info om messen: www.seafoodexpo.com/global/

PÅMELDING – Frist for påmelding er 15. februar. Vi garanterer denne prisen for de 15 første plassene.

Vi ønsker å melde på følgende personer til Seafood Expo Global og Seafood Processing Europe 2025 i Barcelona:

1. _____ 2. _____
3. _____ 4. _____

☐ Jeg/vi ønsker at dere bestiller tilslutningsbillett:

☐ Jeg/vi ønsker avbestillingsforsikring (v/sykdom) fra kr 200,- ekskl. mva.

Tilslutningsflyplass: _____

Bedriftens navn: _____

Postadresse: _____

Telefon: _____ Mobil: _____ E-post: _____

Forpliktende underskrift: _____

Endringer av navn, tidspunkt osv. vil føre til ekstra kostnader. Påmeldingen er bindende og sendes til: post@fiasinnkjop.no

Norengros blir distribu

Norengros overtar salg og distribusjon av LionsBot-rengjøringsroboter i Norge, og kan dermed tilby kundene sine et enda bredere sortiment av effektive rengjøringsmaskiner. Slik kan Norengros enklere møte de ulike renholdsbehovene til sin varierte kundemasse.

Norengros er Norges største totalleverandør av forbruksvarer til privat og offentlig sektor. Gjennom medlemskapet sitt i den internasjonale innkjøps- og salgsorganisasjonen INPACS ble selskapet forespeilet muligheten til å overta ansvaret for distribusjon og service av LionsBot-rengjøringsroboter.

– Gjennom innkjøpssamarbeidet vi har med INPACS, fikk vi muligheten til å overta ansvaret for distribusjon, service, igangsetting og oppfølging av LionsBot i Norge. Dette samarbeidet med LionsBot kommer i tillegg til og kompletterer sortimentet vi allerede tilbyr via anerkjente merkevarer som blant annet Taski, Kärcher og Nilfisk, sier salgs- og markedsdirektør i Norengros, Torgeir Mork.

Kompetanseheving for å styrke servicen
Norengros er nå i full gang med å bygge opp kompetanse og kunnskap om LionsBots produkter og rengjøringsroboter generelt, og har allerede sendt en delegasjon til Amsterdam for å motta teknisk opplæring. Tidligere daglig leder i Boss Europe, Helge Mood, vil fra 1. desember fungere som LionsBots representant i Norden. Han kjenner markedet for robotisert renhold svært godt, og vil være en god støttespiller for Norengros fremover.

Hva dette betyr for kundene våre:
Norengros' nye rolle som distributør og servicepartner for LionsBot innebærer betydelige fordeler for kundene våre, særlig innen teknisk støtte, service og oppfølging av robotiserte renholdsløsninger.

■ **Hurtig og spesialisert teknisk support:** Vårt tekniske team er spesialopplært i LionsBots produkter, slik at vi kan tilby rask og nøyaktig hjelp ved behov. Dette sikrer problemfri drift og minimal nedetid for kundene.

■ **Oppdatert produktkunnskap:** Et nært forhold til LionsBot gjør at vi kan gi grundig opplæring til både kunder og eget serviceteam. Slik sørger vi for at alle brukere har tilgang til den nyeste

produktkunnskapen, inkludert informasjon om programvareoppdateringer og nye funksjoner.

■ **Rask tilgang til reservedeler:** Norengros har tett kommunikasjon med produsenten, noe som gjør at vi kan tilby rask levering av reservedeler.

■ **Kundeorientert produktutvikling:** Gjennom vårt samarbeid med LionsBot kan vi videreformidle kundenes spesifikke behov og tilbakemeldinger direkte til produsenten. Dette gir muligheter for oppgraderinger og tilpasninger som gjør at produktene bedre møter norske kunders ønsker og behov.

■ **Trygghet og høy kvalitet:** Kundene våre kan være trygge på at produktene og tjenestene støttes av både Norengros og LionsBot. I tillegg gir dette en forsikring om at maskinene er tilpasset norske forhold og brukerkrav. Som en del av denne avtalen vil Norengros ha hovedansvaret for service, teknisk support, reservedeler og øvrig beredskap. Dette gir sluttbrukerne trygghet for at de til enhver tid vil få den nødvendige assistansen og veiledningen hvis behovet oppstår.

For mer informasjon, kontakt salgs- og markedsdirektør Torgeir Mork på mobil 901 46 340 eller torgeir.mork@norengros.no

Torgeir Mork

Fotograf: LionsBot

Fotograf: LionsBot

tør av LionsBot i Norge

Fotograf: LionsBot

EMELY NORDVIK UTFORSKER KARRIEREMULIGHETER

i sjømatnæringen hos Lerøy Midt

I en liten bygd som Hestvika ligger Lerøy Midt AS, en av Norges ledende aktører innen sjømatnæringen. Her fikk Emely Nordvik, elev på Guri Kunna videregående, en unik mulighet til å bli kjent med fiskeindustrien under sin fire uker lange yrkesfaglige fordypning (YFF).

TEKST: ELISABETH JENSEN, ADJUNKT, GURI KUNNA VIDEREGÅENDE SKOLE

Foto: © Kristin Kværne Grotten

Med en målrettet interesse for matproduksjon og fiskeindustri, var Emelys opphold hos Lerøy Midt preget av læring, mestring og varierte arbeidsoppgaver. – Jeg følte meg veldig godt mottatt av både ledere og ansatte, forteller Emely. Hun roser opplæringen og den inkluderende arbeidskulturen på fabrikken.

En variert arbeidsdag

Emely fikk bryne seg på en rekke ulike oppgaver, fra å lage og sette etiketter på emballasje til å rippe bein fra laks og klargjøre produktet for videre bearbeiding. Hun fikk også innsikt i kvalitetskontrollprosesser, som å ta stikkprøver av laksen for å vurdere ferskhet og kvalitet for videre behandling. Prøvene ble deretter sendt til laboratoriet på Lerøy Jøsnoya, hvor Emely også fikk en omvisning.

– Det var spennende å se hvordan moderne teknologi og strømlinjeformede prosesser brukes til å sikre kvaliteten på produktene våre, sier hun. En spesiell oppgave som fanget hennes interesse, var å arbeide med bitkutteren, hvor hun lærte hvordan maskiner og menneskelige ferdigheter samspiller for å produsere et høykvalitets sluttprodukt.

Læring og mestring

Gjennom praksisperioden fikk Emely ikke bare tekniske ferdigheter, men også nyttig innsikt i arbeidslivet. Hun beskriver hvordan hun opplevde mestringsfølelse når hun raskt lærte nye oppgaver.

Emely beskriver perioden som svært lærerik og inspirerende. – Jeg fikk virkelig forståelse for hvor mange ledd som inngår i prosessen, fra fisken ankommer fabrikken til den er klar for forbruker.

Foto: © Lerøy

Et hav av muligheter

Sjømatnæringen er en av Norges viktigste eksportnæringer, og behovet for kvalifiserte fagfolk er stort. Hos Lerøy Midt satser de på lærlinger og unge arbeidstakere, og Emelys opplevelser illustrerer hvordan YFF-perioder kan åpne dører til en spennende karriere.

– Det er mange muligheter innen fiskeindustrien, fra næringsmiddelproduksjon til kvalitetssikring og teknisk drift, forklarer en representant fra Lerøy konsern. Med over 3000 ansatte fordelt på 60 kommuner i Norge, er konsernet en viktig arbeidsgiver i både små lokalsamfunn og større byer.

Lerøy er aktiv i alle deler av produksjonen av laks og ørret, fangst og prosessering av hvitfisk og skalldyr. Det innebærer at Lerøy i tillegg til å drive fiskeri og havbruk, pakker og foredler fisk ved fabrikkene, samt distribuerer tusenvis av ulike sjømatprodukter til butikker, restauranter, kantiner og hoteller – i over 80 ulike land verden over.

Fremtidens fagarbeidere

Hos Lerøy Midt blir stadig mer av produksjonen automatisert, og bedriften søker unge mennesker som

ønsker å være en del av denne utviklingen. Trainee-programmer og lærlingplasser gir nyutdannede en god inngangsport til en bransje i vekst.

For Emely har oppholdet hos Lerøy Midt vekket interessen for en mulig fremtid i fiskeindustrien. – Jeg har lært så mye, og det har vært spennende å se hvordan sjømatproduksjon fungerer i praksis, avslutter hun.

Med dedikerte arbeidsgivere som Lerøy Midt er det liten tvil om at sjømatnæringen fortsetter å være en bærebjelke i norsk industri – og et sted hvor unge talenter som Emely kan finne sin fremtidige karrierevei.

“For Emely har oppholdet hos Lerøy Midt vekket interessen for en mulig fremtid i fiskeindustrien.”

Foto: © Lerøy

For at du skal være best mulig forsikret, spør vi ekspertene om råd.

Vi skal ha Norges beste forsikringer for fiskerinæringen.
Derfor er det helt naturlig for oss å søke råd hos de som
kan mest om bransjen – de som jobber der.

If og Sjømatbedriftene har samarbeidet om å skreddersy forsikringer for medlemmer av
Sjømatbedriftene i mange år. Velger du If, kan du derfor være helt trygg på at forsikringen din
er laget sammen med noen som virkelig kjenner hverdagen din.

I samarbeid med:

SJØMATBEDRIFTENE

Fiskesuppe

Oppskriften er laget av Espen Ramnstedt på Restaurant Smak i Tromsø.

Ingredienser:

1 løk finhakket
1 fennikel finhakket
1 liter hvitvin
1/2 dl hvitvinseddik
2 1/2 liter fiskekraft
1 liter fløte
1 boks rømme
1 dl hvit portvin (kan sløyfes)
Salt

Framgangsmåte:

Stek grønnsakene forsiktig i en gryte til de blir mør, ha på hvitvin og hvitvinseddik og kok inn 1/3. Ha i fiskekraft og på nytt kok inn 1/3.

Ha i fløte og rømme (bland sammen fløte og rømme til det blir slett før du blander det inn i suppen) kok i 10 minutter. Smak til med salt og hvit portvin, og jevn litt hvis du ønsker med maizena utrørt i litt vann.

Server med rikelig med fiskebiter, gode grønnsaker og friske urter.

Jeg har brukt råreker fra Lyngen og hvit fisk trukket i saltet vann til ferdig. Litt urteolje skaper også en flott presentasjon i denne retten.

SMAK AV
KYSTEN

Helgenomsekvensering av *Listeria*: NYE MULIGHETER FOR MATINDUSTRIEN

Å bekjempe listeria i matproduksjonen har lenge vært en utfordrende oppgave grunnet bakteriens evne til å overleve og etablere seg i produksjonsmiljø og på utstyr. Helgenomsekvensering er en kraftig metode innen mikrobiologisk forskning som har vist seg å være et revolusjonerende verktøy for å få kontroll på listeriabakterien, spesielt når det gjelder utbruddsoppløring og sporing av kryssforurensning i næringsmiddelproduksjon.

TEKST: CHRISTIANE NØRGAARD OG CECILIE FROM, EUROFINS FOOD & FEED TESTING

Christiane Nørgaard,
senior fagkonsulent,
Eurofins Food & Feed
Testing

Cecilie From, leder for
de mikrobiologiske
laboratoriene til Eurofins
Food & Feed Testing

***Listeria monocytogenes* – en av de største utfordringene i produksjon av sjømat**

For næringsmiddelbedrifter kan påvisning av *Listeria monocytogenes* medføre stopp i produksjon for nedvask/desinfisering, økte kostnader i forbindelse med forhøyet prøvetakingsfrekvens, økte personal-kostnader og tilbaketrekking/omdirigering av produkter fra markedet.

Listeriaforekomst er et alvorlig problem for matvareprodusenter, da bakterien trives og formerer seg i ulike typer næringsmidler og forårsaker alvorlig sykdom hos menneske. *L. monocytogenes* kan gi bakterielle infeksjoner, såkalt listeriose. Hos friske mennesker kan listeriose variere fra å være helt symptomfri til å forårsake milde influensalignende symptomer som feber, muskelsmerter, kvalme, oppkast og hodepine. Hos personer med svekket immunforsvar, gravide kvinner, nyfødte og eldre kan listeriose imidlertid være svært alvorlig og ha høy dødelighet. Hos gravide kan listeriose føre til spontanabort.

Listeria kan overføres til matvarer gjennom råvarer eller produksjonsmiljø som er forurensset med bakterien. Matvarer som ofte assosieres med listeriaforekomst inkluderer fisk og sjømat, med et spesielt fokus på spiseklare delikatesser som rakfisk, røkelaks og gravlaks. I Norge er det fastsatt grenseverdier for hvor mye listeria som tillates i ulike typer matvarer. For spiseklare produkter er det slik at *L. monocytogenes* ikke skal overskride 100 kde/g i holdbarhetsperioden.

Innovative verktøy i kampen mot matbåren *L. monocytogenes*

Tradisjonelle mikrobiologiske metoder har begrensninger når det gjelder å identifisere smitekilder og smitteveier, noe som resulterer i at det blir utfordrende for produsenter å treffe målrettede tiltak.

Helgenomsekvensering gir en unik innsikt i arvestoffet til listeria. Metoden er avgjørende for å avdekke bakteriens slektskap, egenskaper, og sammenhengen mellom listeriafunn fra forskjellige prøvetakingssteder. Ved hjelp av denne teknologien kan produsenter overvåke produksjonsmiljøet og spore kryssforurensning av listeria fra råvarer gjennom produksjonsmiljøet til det ferdige produktet.

Ved listeriafunn kan produsenten nå få svar på viktige spørsmål som:

- Kan alle listeriafunn i produksjonslokale knyttes til samme kilde?
- Er listeria allerede til stedet i råvaren min?
- Knyttes gjentagende funn i samme prøvepunkt til samme listeriastamme, såkalt husstamme?
- Er listeria stammen involvert i et pågående utbrudd?
- Har listeria utviklet resistens mot renholds-kjemikalier?
- Er stammen jeg har spesielt god til å etablere seg i mitt produksjonsmiljø eller er den sykdomsfremkallende?

SPORE KRYSSFORURENSNING OG OVERVÅKE PRODUKSJONSMILJØ

Svarene vil gi verdifull kunnskap for sporing av krysskontaminering og muliggjøre en målrettet og kostnadseffektiv innsats for å eliminere listeria i din produksjon. I tillegg vil innsikt i bakteriens smitteveier, samt egenskapene til de listeriabakteriene som er tilstede kunne brukes til optimalisering av HACCP-prosedyrer og risikovurdering for å forebygge forurensning av ferdige produkter, og dermed sikre trygg mat i hele verdikjeden.

Helgenomsekvensering av Listeria: Nye muligheter for matindustrien

Helgenomsekvensering er i ferd med å revolusjonere måten vi studerer og overvåker sykdomsfremkallende bakterier i næringsmiddelindustrien. Ved å sekvensere arvestoffet til bakterier som listeria, kan matvareprodusenter få en detaljert forståelse av deres genetiske egenskaper, spredningsmønstre og resistensmekanismer. Samtidig har den teknologiske utviklingen bidratt til å senke kostnaden på analysen og redusert analysetiden betydelig. Dermed er sekvensering nå mer tilgjengelig for matvareprodusenter som et verktøy for å reagere effektivt på mulige listeriautfordringer.

Vi ser at stadig flere får øynene opp for de muligheter og fordeler som helgenomsekvensering gir. Ikke minst vil økt kunnskap om denne teknologien blant næringsmiddelindustrien, teknologibedrifter, myndigheter og forskningsmiljøer bidra til bedre kommunikasjon og tillit mellom aktørene i bransjen. Eurofins er din samarbeidspartner i bekjempelse av listeria. Vi bistår med rådgivning og veileder gjennom prosessen fra prøveutvalg til gjennomgang av resultater.

Christiane Nørgaard er senior fagkonsulent i mikrobiologi hos Eurofins Food & Feed Testing og har genetiske analyser som sitt spesialfelt. Hun har en PhD i molekylær mikrobiologi fra Universitetet i Oslo.

Cecilie From er leder for de mikrobiologiske laboratoriene til Eurofins Food & Feed Testing i Sør-Norge. Hun har en PhD i molekylær mikrobiologi fra Norges veterinærhøgskole, og har lang fartstid fra mikrobiologisk forskning og kvalitetsledelse i matindustrien.

Spore kryssforurensning og overvåke produksjonsmiljø av *L. monocytogenes* med og uten helgenomsekvensering (HGS).

“Vi ser at stadig flere får øynene opp for de muligheter og fordeler som helgenomsekvensering gir.”

Hansker godkjent for matvarekontakt

CENTER PLAST AS er – og har vært leverandør av høykvalitets arbeidshansker til alle deler fiskeindustrien gjennom 66 år.

Godkjenning **EN 1186** er utført av og gjelder alle deres fiskerihansker.

SGS

- Familiebedrift
- Norsk produksjonsbedrift med produserende datterbedrift i utlandet siden 1996.
- Lokalisert ved verdenskjente Saltstraumen, med Bodø som terminal-hub. Vei, båt, jernbane og fly.
- Distribusjon gjennom forhandlere og grossister over hele kystlinja.
- Tilpassende produkter for næringen.
- CE-sertifikater på produktene iht internasjonalt regelverk for Personlig Verneutstyr.
- Deres hansker er godkjent for Matvarekontakt, også for fet fisk.

Kontakt:

John Rune Ringberg
Tel: +47 415 16309
Email: jrr@hansker.no
www.centerplast.no

Fra organisk avfall til jord på 24 timer

Ta miljøansvar med Empakk.

- Empakk AS tilbyr BAT (Beste Tilgjengelige Teknologi)
- Modeller og størrelser tilpasset ditt behov
- Reduserer avfallsmengden med opp til 90%
- Restproduktet blir et kraftig jodforbedringsmateriale
- Spar penger på renovasjon

100 års erfaring innen emballasje, pakkemaskiner og service.

empakk.no

EMPAKK

FIAS og Skala Driftsutstyr styrker samarbeidet gjennom fornyet avtale

Vi er stolte av å kunngjøre en fornyet og styrket avtale mellom Fias og Skala Driftsutstyr, en avtale som har vært i kraft siden 2010. Gjennom alle disse årene har samarbeidet vært tett og produktivt, med felles fokus på kvalitet, innovasjon og verdi til våre kunder.

Fra venstre: Leder Skala Driftsutstyr, Camilla Hamberg og Daglig leder FIAS, Frode Kvamstad.

Som medlem av FIAS får du ikke bare tilgang til markedets beste produkter til næringsmiddelindustrien, men også en lojalitetsbonus som gir tilbake til din bedrift for hvert kjøp som gjøres gjennom avtalen. Dette er en flott måte å sikre både gode produkter og økonomiske fordeler for alle aksjonærene.

Skala, selskapet som ble etablert i 1937, har i snart 90 år vært en viktig ressurs for norsk næringsmiddelindustri. Skala Driftsutstyr leverer forbruksartikler, utstyr og maskiner til næringsmiddelindustrien i hele landet.

I 2024 gjennomførte ledelsen i Skala Gruppen et eierskifte, der ledergruppen overtok eierskapet fra TINE og Nortura. Dette styrker Skala sitt kommersielle fokus, faglige styrker og fremmer innovasjon.

Brukervennlig nettbutikk

Skala har nylig lansert en omfattende oppgradering av sin nettbutikk for å gjøre din handleopplevelse enklere og mer effektiv. Ønsker du tilgang eller har spørsmål? Kontakt Skala i dag, så hjelper de deg i gang.

God ekspertise

Trenger du hjelp til å skape et hygienisk og sikkert produksjonsmiljø? Skala har ekspertisen du trenger. Fra sluser som skiller rene og urene soner, til pålitelig hånd- og overflatedesinfeksjon, samt desinfeksjonsmidler og kjemi som holder alt rent. Skala tilbyr slitesterkt fottøy og verneutstyr som beskytter, samt oljeclær og engangsbekledning som dekker ulike behov.

La Skala hjelpe deg med å tegne sluser og finne alt utstyret du trenger – alt på ett sted for trygg og effektiv drift!

Et partnerskap bygget på tillit og kvalitet

Siden starten av samarbeidet har Skala deltatt på arrangementer og messer sammen med FIAS, og har prioritert besøk hos FIAS sine medlemmer for å sikre en tett oppfølging. Skala er stolte av å være mer enn bare en leverandør – Skala er en partner, som ikke bare tilbyr produkter, men også opplæring, kurs og fagdager for å sikre en optimal drift.

Vi ser frem til å møte bransjen på kommende messer – Sjømatdagene, Seafood Expo i Barcelona og Aqua Nor!

Sammen bygger vi videre på et sterkt samarbeid, og vi ser frem til å fortsette å levere de beste løsningene for deg og din bedrift!

FIAS – Fiskerinæringens Innkjøpselskap AS

Alle sjømatbedriftene i Norge kan bli aksjonær i FIAS, som forhandler innkjøpsavtaler på vegne av aksjonærene. I dag er det vel 4000 bedrifter som kan handle gjennom avtalene.

For mer informasjon: www.fiasinnkjop.no

FIASNYTT er en informasjonsplass for samarbeidspartnerene til FIAS

Eget FIAS-kull våren 2025

I mai 2024 lanserte Eurofins Food & Feed Testing Mattrygghetsskolen, et unikt utdanningstilbud for alle ansatte i næringsmiddelindustrien. I samarbeid med FIAS settes det nå opp et parallelt kursprogram rettet mot fiskeindustrien. Mattrygghetsskolen er Norges første eksterne utdanningstilbud som kvalifiserer kandidater til stillinger innen kvalitetsarbeid og mattrygghet.

Målgruppe

Programmet er spesielt utformet for virksomheter som ønsker å investere i egne ansattes utvikling for å styrke virksomhetens mattrygghet. Ved å delta i dette programmet, får medarbeiderne en unik mulighet til å tilegne seg

både praktiske ferdigheter og formell kompetanse som er direkte relevant for deres daglige arbeid innen kvalitets- ledelse.

Programmet er aktuelt for deg som ønsker deg eller allerede innehar en stilling som kvalitetsmedarbeider, kvalitetskoordinator eller kvalitetsleder med ambisjoner om en karriere innen kvalitetsledelse.

Virksomheter, som ønsker å utvikle egne medarbeidere til denne typen stillinger, kan gjennom dette utdanningstilbudet på en enkel måte gi disse en praktisk og formell utdanning som er spesielt tilpasset behovet.

Programmet passer for alle som ønsker å jobbe med kontinuerlig forbedring og bidra til å styrke virksomhetens mattrygghet. Det vil være et stort fortrinn å ha vitnemål fra Mattrygghetsskolen på din CV!

Påmelding: eurofins.no/MTS/FIAS

Tlf: +47 480 66 771

foodconsulting@ftn.eurofins.com

FIAS tilbyr e-læringskurs til sine bedrifter

Opplæring av ansatte er viktig for alle bedrifter som håndterer sjømatprodukter. I dag skal alle ansatte, nyansatte og ferievikarer ha en slik opplæring og denne skal kunne dokumenteres i henhold til ulike kvalitetsstandarder. Utvikling av teknologi for sjømatforedling er stadig i utvikling og dette stiller krav til alle som skal jobbe i sjømatindustrien. Få feil, smart jobbing og gode holdninger er god økonomi!

Formål

Kurset, Hygiene og trygg matproduksjon, gir en grundig gjennomgang av grunnforutsetningene som kreves for å sikre trygg mat i bedriften. Dette e-læringskurset vil kunne tilbys på flere språk etter behov og vil være tilpasset sjømat-bransjen.

Formålet med kurset er å gi deltakeren en god forståelse av viktige grunnforutsetninger og hvilken risiko som er knyttet til disse.

Dokumentert opplæring:

Ved bestått e-læringskurs, vil deltageren kunne laste ned kursbevis som kan benyttes som dokumentasjon for bedriftens internkontroll.

Kontakt FIAS:

post@fiasinnkjop.no

Frode Kvamstad

Mobil: 970 43 974

Utstilling under Sjømatdagene 2025

Sjømatbedriftene og FIAS arrangerer Sjømatdagene i 2025 på Scandic Hell Hotell ved Trondheim Lufthavn, Værnes den 24. til 26. mars 2025.

Sjømatdagene samler mellom 400 og 500 aktører fra alle ledd i sjømatnæringen. Det kommer beslutningstakere fra oppdrettsnæringen, slakterier, hvitfiskbedrifter, foredlingsbedrifter, grossister, eksportører og bedrifter som foredler og selger på innenlandsmarkedet.

Utstillingsområde på Scandic Hell

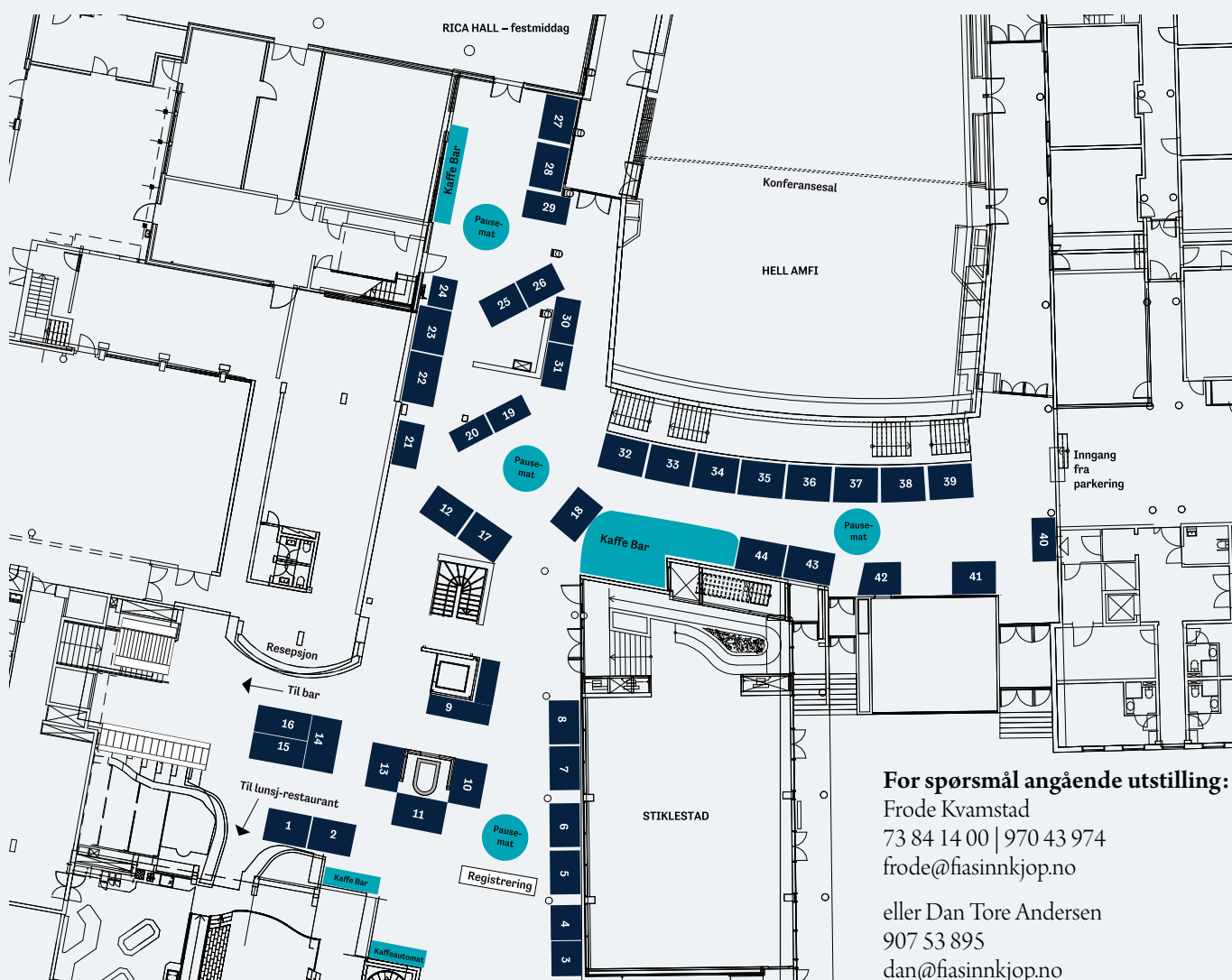
Vi inviterer våre samarbeidspartnere til å delta med en utstillingsplass under konferansen. Utstillingsområdet er i vrimleområdet mellom resepsjonen, konferansesalen og der vi spiser lunsj og har festmiddagen. Se standoversikten nedenfor.

Vi har valgt å differensiere prisene på standene etter hvor sentralt de ligger. Dette er et forsøk på å gi dere utstillere en valgmulighet med tanke på plassering og kostnad.

Utstillingsplassene ligger på mellom 17 500 til 40 000 kroner + mva pr. plass for hele konferansen.

For dette får utstillerne:

- Utstillingsplass ca. 2 X 3 meter. Følgende kan leies: Barbord og krakker, brosjyrestativ og skjerm m/stativ.
- Utstillingsplass i resepsjonsområdet eller i vrimlearealer der deltakerne passerer gjennom på vei inn og ut av konferansesalene.
- Fritak for deltakeravgift på hele konferansen for 1 person (verdi inntil kr 6500,-)
- Unik mulighet til å skape relasjoner og etablere kontakt med bedriftene i næringen.
- Profilering av bedriften inn mot laks og oppdrettsnæringen, hvitfisk-bedrifter og den resterende sjømatindustrien.
- Muligheter for reklame under konferansen.

For spørsmål angående utstilling:

Frode Kvamstad
73 84 14 00 | 970 43 974
frode@fiasinnkjop.no

eller Dan Tore Andersen
907 53 895
dan@fiasinnkjop.no

ANNET

 Din BemanningsPartner
Kvalitetsleverandør av menneskelige ressurser
www.NYDBP.no
AQUACULTURETALENT®
www.aquaculturetalent.com

BANK, FINANS OG JUS

 Norion Bank
Bedriftskreditter og fakturakjøp.
God erfaring innen sjømatnæringen.
www.norionbank.no

**Kystens ledende
advokatfirma**

S A N D S
Oslo | Bergen | Stavanger | Trondheim
Tromsø | Ålesund | Tønsberg

SpareBank 1
SMN
Vi har erfaring og kompetanse
innen sjømatnæringen.
www.smn.no

TILSETNINGSSTOFFER

**REVOLUSJONERENDE PRODUKTER
FOR NÆRINGSMIDDELINDUSTRIEN**
 **WORLD PAC
NORGE AS**
Prof. Birkelands vei 28 A,
1081 Oslo
Tlf 22 32 00 33
Fax 22 32 00 34
Mob 92 69 63 80
E-mail: worpc@online.no
www.worldpac.no

Leverandør av krydder, tilsetningsstoffer
og emballasje til fiskeindustrien.
Gode råvarer fortjener ABC-produkter.

 ABC
Arne B. Corneliusen AS
Tlf: +47 22 88 46 00
www.abccorneliusen.no
 *Kvalitet og
trygghet*
SINCE 1949

- Krydder
- Marinader
- Gourmet
- Dressinger
- Kryddersmør
- Oljer & eddik

Vi leverer trygg mat av god kvalitet

ENGBRETSSEN AS
Tlf +47 63966640 Minne Industriområde 31
www.engebretsen.no 2092 Minnesund

SLAKTERI

Slakteri for frittstående oppdrettere
i Nordland

 Salten N950

Tlf. Johan-E. Andreassen – 915 39 338

- Slakting av torsk,
laks og ørret
- Slakting av stamfisk
- Innfrysing og
pakking

www.krakoy.no

Kråkøy i Åfjord Kommune

FRYSELAGER

**Fryselager
sentralt på Vestlandet**
 permanor
Jovegen 67, 5514 Haugesund
Tlf.: 52 71 48 41
E-post: post@permanor.no
www.permanor.no

TOTALLEVERANDØR

TRADESJON KVALITET
RØRVIK
GOD SMÅK SIDEN 1927

Kvalitetsleverandør av hvitfisk, pelagisk og prisbelønnet fiskemat
www.rff.no • Tlf.: 74 39 24 90 • Fjordgata 9, 7900 Rørvik

 HORSGAARD & CO AS
Fisk fiskemat skaldyr
Hamnegata 43, Molde | Tel: 71 25 19 35
kjellrune@horsgaard.no | Følg oss på

FISKEMAT

Sjømat og landmat

FERDIGMAT AS • Holmen 6, 4842 ARENDAL
Tlf 37 01 51 66 • Epost: post@torungen.no • www.torungen.no

 HJØNNEVÅG
Livsglad mat fra havet siden 1948
www.hjoennevaag.com | Tlf.: 53 48 22 00 | firmapost@hjoennevaag.com

OPPDRETT

ANNO 1976
KVARØY
FISKEOPPDRETT

8743 Indre Kvarøy
Tlf.: +47 97 07 35 32
alf@kvaroy.no
www.kvarfisk.no

TOTALLEVERANDØR

Daglig innkomst av
fisk og skalldyr

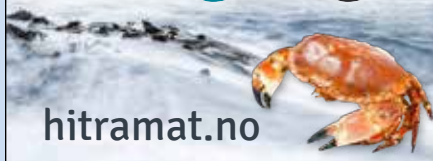

Brygga – 3210 Sandefjord
Telefon: 33 48 30 40 – Telefax: 33 46 33 53
e-post: post@brodreberggren.no

REKER, SKALLDYR OG SKJELL

Hitramat

hitramat.no

LAKS OG ØRRET

SJØMAT, VILT OG SPESIALITETER

Ring oss: 92288500
www.reinhartsen.no

HVITFISK & SKALLDYR

7273 Norddøy • Tlf 72449888 • Fax 72447418
www.seashell.no • helge@seashell.no

Kvalitetsprodukt
av laks og ørret

Tlf.: 73 83 77 50

www.isfjordnorway.no

Alt i fisk og skalldyr

Tel. 75 05 90 50
E-post: kjell@seloyfisk.no

Leverandør av laks og ørretfilet
www.seafoods.no

Arnøy Laks AS
Arnøy Laks Slakteri AS – Elvevoll Settefisk AS

Tel. +47 77 77 79 70
9194 Lauksletta – post@arnoylaks.no

Grønnegt. 24 – 2317 Hamar
Butikk: tlf 62 54 08 40 • fax 62 54 08 49
Engros: tlf 62 55 30 40 • fax 62 55 30 09
post@knutstad-holen.no

LUTFISK/TØRRFISK/SALTFISK

Brødrene Andreassen Værøy AS
www.lofotfish.no

Kvalitetsprodusent av:

- Tørrfisk
- Lutefisk
- Saltfisk

Verdensmester i lutefisk 2017

PLATINA
SEAFOOD

EXCELLENCE IN ATLANTIC SALMON
AND TROUT

www.platinaseafood.com

Specializing in fresh airborne salmon
Aalesund - Norway

Produksjon av laks og ørret.

AS Knutshaugfisk | Tlf. 41564385 | Knutshaugveien 58, 7252 Dolmøy

FERSK HVITFISK

OMSETNING AV ALLE TYPER HVITFISK

TELEFON: 70114545
MAIL: post@marinesales.no

• Brødr. Remo • www.Goldfish.no • +47 701 98 971 •
• Fiskestrandvegen 168 • 6035 Fiskestrand •

B

Economique

NORGE P.P. PORTO BETALT

Avsender:

Norske Sjømatbedrifters Landsforening

Postboks 639 Sentrum

7406 Trondheim

Til beste for den
pelagiske verdikjeden!

NORGES
SILDESALGSLAG

NÆRINGSMIDDELEMBALLASJE AV

98 % LUFT

www.vartdalplast.no

LAV VEKT
I FORHOLD TIL STYRKE

EFFEKTIV
ISOLASJON

ENKEL Å
RESIRKULERE

